

TAJNE INICIJALA

ZBORNİK RADOVA S LITERARNOGA NATJEČAJA

Staroslavenski institut

Tajne inicijala

Zbornik radova s literarnoga natječaja

Staroslavenski institut
Zagreb, 2026.

Sadržaj

Uvodna riječ.....	1
Radovi učenika trećega i četvrtoga razreda osnovne škole.....	2
Nagrađeni rad – Lada Berać.....	3
David Gaborović.....	5
Nikolina Grujić.....	6
Ivan Juhas.....	7
Dora Perošević.....	9
Radovi učenika petoga i šestoga razreda osnovne škole.....	10
Nagrađeni rad – Leona Cvek.....	11
Lorena Brlečić.....	12
Marta Bujan.....	14
Ana Bunjevčević.....	15
Mia Filipić.....	16
Maro Josipović.....	17
Ana Kujundžić.....	18
Iris Petrović.....	20
Eni Rešetar.....	22
Marija Rumek.....	23
Ramani Schmalz.....	24
Radovi učenika sedmoga i osmoga razreda osnovne škole.....	26
Nagrađeni rad – Majda Varzić.....	27
Ena Butković.....	29
Nika Baranić.....	31
Jelena Gudelj.....	33
Mila Gudelj.....	35
Matias Pajković.....	37
Emili Panić.....	38
Marta Pećnik.....	40
Petra Pećnik.....	42
Bepo Rossini.....	44
Bruna Žarković.....	46
Lena Živković.....	48
Radovi učenika srednje škole.....	50
Nagrađeni rad – Margareta Vrcić.....	51
Nicole Farkaš.....	53
Viktor Kladarić.....	55
Adrijana Vuković.....	57

Uvodna riječ

Potaknuti rezultatima prošlogodišnjega natječaja i ove smo godine raspisali literarni natječaj nadahnut glagoljicom. Ciljevi natječaja ostali su isti: potaknuti učeničku maštu i kreativnost, dodatno popularizirati glagoljicu i glagoljaštvo te približiti rad Staroslavenskoga instituta široj javnosti. Radi lakšega ostvarivanja natječaja tijekom nastavne godine te bolje tematske povezanosti s aktivnostima Instituta ovogodišnji je natječaj raspisan povodom obilježavanja Dana hrvatske glagoljice i glagoljaštva. Tema je natječaja bila Tajna inicijala, a poticaj za pisanje bio je inicijal iz *Misala Hrvoja Vukčića Hrvatinića*. Jedna fotografija inicijala pokrenula je maštu učenika u brojnim, katkad nepredvidljivim, smjerovima. Na natječaj su pristigla 32 rada. Neki su otkrivali tajnu inicijala, neki obiteljske i povijesne tajne, a bilo nam je drago pročitati i nastavak kriminalističke priče o Glagoljašu.

Članovi žirija radi pravednoga prosuđivanja učeničkoga stvaralaštva podijelili su radove u četiri kategorije: učenici od prvoga do četvrtoga razreda osnovne škole, učenici petoga i šestoga razreda osnovne škole, učenici sedmoga i osmoga razreda osnovne škole te učenici srednje škole. U kategoriji trećih i četvrtih razreda u pobjedničkome je radu skupina učenika u sklopu projektne nastave transliterirala tekst, otkrivala što znači inicijal sa zmajem i tražila blago povezano s desetim hrvatskim kraljem. Pobjednička priča u kategoriji petih i šestih razreda govori nam o mladiću bez osjećaja koji se pretvorio u zmiju zavezanu za inicijal slova V. U kategoriji sedmih i osmih razreda pobjedu je odnijela priča o iluminatoru Miltonu i njegovu putu u budućnost. Među radovima srednjoškolaca nagrađen je rad o djevojci Ani koja, dok istražuje za seminarski rad o starim pismima, u Sveučilišnoj knjižnici pronalazi staro proročanstvo.

Drago nam je da su u ovogodišnjemu natječaju sudjelovali i učenici trećega razreda osnovne škole te učenici koji žive u inozemstvu. Raduje nas vidjeti da je glagoljica nepresušan izvor kreativnosti, a i nama je to poticaj da smišljamo teme dostojne mladih književnika.

Urednice

Radovi učenika trećega i četvrtoga razreda osnovne škole

NAGRAĐENI RAD - Lada Berać, Osnovna škola Ivana Kozarca,
Županja

NAGRAĐENI RAD

Lada Berać, 4. razred
mentorica: Marijana Berać
Osnovna škola Ivana Kozarca, Županja

Tajna inicijala

Lada, Buga, Hrvoje i Borna učenici su Osnovne škole kralja Zvonimira u Solinu. Trenutačno su peti razred i počinju raditi projekte. Zadatak im je da dijelove muzejskih knjiga napisanih glagoljičnim pismom prepišu latiničnim pismom. Sljedećega dana svi se sastanu pred gradskim muzejom. Uđu i počnu tražiti odjel sa starim knjigama. Kad su našli odjel, ugledali su otvorenu knjigu i odlučili fotografirati otvorenu stranicu. Zainteresirala ih je zbog toga što je na njoj bio inicijal sa slikom zmaja koji se uvija oko njega.

Odlučili su prepisivati ulomak iz knjige kod Buge. Zašto? Zato što je njezina mama učiteljica hrvatskoga, pa im može pomoći ako im pomoć uopće zatreba. Ona im je rekla da se prenošenje jednoga pisma u drugo naziva transliteracija. Povećali su sliku stranice i otvorili udžbenik u kojemu je bilo napisano cijelo glagoljično pismo i slova na latinici. Odmah su zapeli na inicijalu. Jednostavno nisu mogli naći slovo identično njemu. Počeli su tražiti glagoljicu i na internetu. Pa su našli cjelovitu tablicu glagoljice. Tu su vidjeli da, zapravo, postoje dvije vrste glagoljice! Uglata i obla. Ona koja im je bila u udžbeniku bila je uglata, a inicijal je bio iz oble glagoljice. Sad kad su našli cijele tablice i oble i uglate glagoljice, bilo im je puno lakše tražiti slova. Odmah su se bacili na posao! Dogovorili su se da će svatko prepisivati po jedan redak.

Ubrzo su bili gotovi. Ulomak iz knjige glasio je:

U davno, staro doba vladao je jedan zmaj.

Sve ovo bješe njegov kraj.

Skrivaše on srebro i zlato.

Horvatski vladar ga sasiječe hrabro.

I skrije sve to blago u

dvorac svoj.

Moraše jednoga dana otići u boj.

Tamo ga je stigla nevidljiva tama.

Njegovi su sluge skrili blago od neprijatelja.

Sve blago s njim u njegovu grobu spava. I do ovoga dana.

A koji je to vladar, to će ti otkriti inicijal.

„Molim?“ uzvikne Lada. „Pa to znači da je blago još uvijek tu!“ „Dobro, dobro, ali sad se moramo usredotočiti na projekt“, reče Hrvoje. „Pa, mislim, mi smo već sve prepisali, znači, završili smo projekt. Smjeli bismo malo i

istražiti!" kaže Buga. „Ne vidim ništa loše u tome!" složi se Borna. „Pitam se koji je to kralj!" radoznalo će Lada. „To bismo prvo trebali istražiti."

Djeca počnu istraživati po internetu o glagoljici, inicijalu sa zmajem i vladarima Hrvatske. Nakon malo istraživanja, vidjeli su da svako slovo glagoljice ima svoju brojčanu vrijednost. Poslije toga još su istraživali koja je brojčana vrijednost inicijala sa zmajem. Uskoro su vidjeli da je to broj deset. „Hej!" uzvikne Buga. „Pa ako je to broj deset, možda je taj vladar onaj koji je bio deseti!" „E, da! To ima smisla!" reče Borna.

U Google su upisali „Tko je bio deseti vladar Hrvatske", a tražilica im je ponudila ovaj odgovor: „Deseti hrvatski vladar bio je Dmitar Zvonimir, poznat po osiguranju priznanja Kraljevine Hrvatske, a nakon njegove smrti započinje razdoblje borbe za samostalnost."

„Ovo znači da je taj vladar Dmitar Zvonimir!" uzbuđeno će Borna. „Učio sam o njemu!" kaže Hrvoje. „Da, da, i mi smo, nisi samo ti", ozbiljno reče Buga. „Dobro, smirimo se, sad znamo tko je vladar, no ne znamo gdje mu je grob", reče Lada. „Pa, tomu služi internet!" uzvikne Borna.

Počnu istraživati gdje je grob Dmitra Zvonimira i poslije istraživanja zaključiše da arheolozi i povjesničari nisu potpuno sigurni gdje se grob nalazi. No, također su naišli na podatak da neka istraživanja pokazuju da je možda u Solinu! „Ljudi, pa mi smo Solinjani!" uzvikne Hrvoje. „Ma daj, nemoj zezat'!!!" sarkastično će Lada. „Ovo nam je cijelo vrijeme bilo pod nosom!" uzvikne Borna. „Ovo je odlično, no gdje se u Solinu nalazi taj grob?" upita Buga. „Idemo istražiti!" kaže Lada.

Vesela četvorka po ne znam koji put istraživala je po internetu. Vidjeli su da se grob Dmitra Zvonimira nalazi u Solinu u ruševinama crkve svetoga Petra i Mojsija. „E, pa to znači da je blago u Šupljoj crkvi!" kaže Hrvoje. „Pa to je na onoj livadi blizu moje kuće!" reče Buga. „IDEMO! Ljudi, pa postat ćemo bogati!" sretno će Borna. Svi potrče do livade s ruševinama crkve. Ubrzo su i došli. Ruševine su bile okružene zaštitnom ogradom. „Jooooj!" nesretno će Hrvoje. „Mi ovo ne smijemo dirati! Nećemo postati bogati!" „Ah, baš smo bili blizu!" reče Buga. Svi se razočarano pogledaju. „Baš šteta!" svi viknu. „Ma, nema veze! Kad ja narastem, bit ću arheologinja, pa ću imati pristup svim ovim stvarčicama!" utješno će Lada. Svi kimnu, otrče natrag do Bugine kuće i pojedu kekse koje im je napravila Bugina baka. Odmah su se osjećali bolje. „Ovo je bio jako zabavan projekt, jedva čekam novi!" reče Borna. Svi se slože. „Da, a glagoljica je zanimljivija nego što sam mislila. Trebali bismo malo češće istraživati ulomke starih knjiga!" veselo će Buga. „Možda otkrijemo nove tajne!" reče Hrvoje. „Možda otkrijemo nova znanja!" doda Lada. „A znate što ja mislim da ćemo otkriti? Nove puteve!" kaže Borna. Svi kimnu glavama.

A blago? Ono je ostalo misterija. Tko zna? Možda Lada stvarno postane arheologinja, pa jednoga dana i nađe to blago.

KRAJ!

David Gaborović, 3. razred
mentorica: Marina Arambašić
Osnovna škola Ladimirevci, Valpovo

Tajna inicijala

Kad vidim na početku bajke i priče veliko ukrašeno slovo, tada odmah krenem čitati tu priču ili bajku. Potiče mi znatiželju jer mislim da ću pronaći još ukrašenih, lijepih i velikih slova.

Velika ukrašena slova vidio sam dok sam s mamom čitao Harryja Pottera. U tim knjigama vidio sam puno ukrašenih slova, ali i jedno ukrašeno slovo H kao Harry. Izgledalo je zanimljivo i misteriozno.

Kad sam bio malen, jedno veliko slovo vidio sam u bajci Snjeguljica dok mi ju je baka čitala. To je slovo bilo veliko i bogato ukrašeno detaljima.

Veliko slovo ukrašeno zmajem sigurno skriva tajnu ili neku priču o zmajevima. Možda to znači da su zmajevi glavni likovi priče. Ova priča, ova zmajska priča, sigurno započinje rečenicom: „Bio jednom jedan sramežljivi zmaj.”

Nikolina Grujić, 3. razred
mentorica: Marijana Kršić
Osnovna škola Nikole Andrića, Vukovar

Tajna inicijala

Postoje u svijetu mnogi inicijali... N. G., A. A., J. S., A. B... Svi su se inicijali slagali. No, jednoga dana sve je krenulo nizbrdo.

Svi su se svađali. Njihova svađa bila je toliko velika da su se prestali družiti. A oko čega su se svađali? Oko toga što su to, zapravo, inicijali. No, nitko od njih nije imao pravo.

Prošlo je nekoliko dana kad su otkrili tajnu. Njihovi su inicijali zapravo skraćena imena. Pitali su se i pitali, danima su razmišljali koja su oni imena.

Godinama su o tome razmišljali.

Ni djeca nisu znala što to znači.

Na kraju su ih prozvali tajni inicijali.

Tajna inicijala

Dječak Marko šetao je selom. Ugledao je napuštenu kuću. Iako nije smio, ušao je u nju. Među razbacanim papirima ugledao je knjigu s čudnim znakovima. Toliko su ga ti znakovi zanimali da je odmah uzeo knjigu u ruke i otišao kući. Cijeli dan pretraživao je po internetu što znače ti znakovi. Prošao je dan, prošla su i dva dana, no Marko odgovor nalazio nije.

Stalno je razmišljao o tim čudnim slovima. Pomislio je da su to slova za čarolije. Otišao je pitati mamu i tatu što znače ta slova, no oni mu na to ništa nisu odgovorili. Počeo se spremati za školu. U školi je pitao učiteljicu što znače ti znakovi. Učiteljica mu je rekla neka istraži sam. Poslije škole otišao je u knjižnicu. Tamo je bila teta Mihaela. Iako je bila knjižničarka, na njegovo pitanje nije znala odgovor. Marko je tužan otišao kući jer nije ništa otkrio.

Treći dan došao je u školu, no nije se ni presvukao. Prijatelji su ga pitali o tome, a on odgovori da se žurio zbog nekoga znaka koji je vidio u knjizi. Prijatelj Perica upitao ga je: „Koga ćeš pitati, a da zna odgovor?” Marko je drugi put otišao pitati učiteljicu o znakovima. Sad se samo nadao da učiteljica nije dežurna i da ima vremena za njega. Na Markovo pitanje učiteljica ponovi da istraži sam. Bila je ljuta jer su gotovo svi učenici iz ispita dobili jedinice.

Kad je Marko krenuo na užinu, opet je na posteru vidio te znakove. Tijekom užine pitao je kuharicu Mirjanu zna li ona što ta slova znače. No, kuharica nije znala i zamolila ga je da istraži, pa kad bude znao odgovor, javi i njoj. Nakon što je pojeo užinu, ostao mu je samo jedan školski sat da pokuša istražiti značenje tih znakova. Bio je sretan što će uskoro kući i što će moći pronaći nova mjesta za istraživanje tih čudnih slova.

Kad je zvonilo za kraj zadnjega sata, u potrazi za čudnim slovima pridružio mu se i njegov najbolji prijatelj Perica, kojega je isto zanimalo što ta slova znače. Perica i Marko otišli su u novootvorenu knjižnicu na drugome kraju grada.

Na tome drugom kraju grada živjeli su ljudi iz drugih stranih zemalja. Kad su ušli u knjižnicu, Marko i Perica sreli su ljude koji su izgledali kao da su upravo došli iz Kine. Pogledali su jedan drugoga i pomislili da su napokon pronašli rješenje. „Pa to su kineski simboli!” uzviknuo je Marko.

Ali Markova sreća nije dugo trajala. Gospodin Mirko, koji je bio Markov susjed, rekao im je da to nisu kineski simboli i da su im ti simboli puno bliže nego što oni misle. Dečki su pretraživali sve knjige iz novootvorene knjižnice, pa čak i knjige namijenjene maloj djeci. Jako su se umorili, no odgovor nisu našli. Ova dva velika istraživača odlučila su otići kući kako bi se odmorila i sutra nastavila svoju potragu za tajnim inicijalima.

Sva sreća pa je vikend. U potragu su pozvali svoja dva prijatelja Davida i Luku. „Više je glava pametnije“, rekao je Perica. Krenuvši na istraživanje, prvo su otišli u pekarnicu uzeti nešto za doručak jer je Luka rekao da ne može razmišljati na prazan želudac. Skoro su izišli iz pekarnice kad se Marko sjetio da bi mogao pitati tetu iz pekarnice zna li ona možda što ti znakovi znače. Teta im je rekla da ne pitaju gluposti, nego neka, ako žele nešto kupiti, to i kupe. U suprotnome mogu izići iz pekarnice. Na izlasku im je doviknula: „Zar vas to ne uče u školi?“

Po izlasku iz pekarnice krenuli su u parkić. Tamo su imali svoje tajno mjesto gdje su se sastajali. Odlučili su da će otići u povijesni muzej. Kad su došli do muzeja, shvatili su da im je potrebna ulaznica. Marko je bio spreman na sve. Ponio je svoju kasicu prasicu sa svom ušteđevinom. Nije se premišljao, već ju je istoga trena bacio na pod. Kasica se razbila u stotinu komada, a Marko je pokupio svaki euro i svaki cent koji je u njoj bio. Nije bilo dovoljno. Kako su novca imali samo za tri ulaznice, Pericu su, koji je bio najmlađi i najmanji, sakrili pod Davidovu zimsku jaknu. Uz malo sreće i nepažnje zaštitara uspjeli su ući u muzej. David, koji je imao velike bicepse, osjetio je bol u rukama noseći Pericu, pa ga je ispustio. Nasreću, nitko nije primijetio da su ga prijatelji sakrili.

Krenuli su u potragu za tajnim inicijalima. Bili su uvjereni da će ovdje pronaći njihovo značenje. Našli su se pred velikom kartom cijeloga muzeja i gledali odakle bi mogli krenuti. Tijekom potrage u muzeju je bila velika gužva, što ih je dodatno usporavalo. Kako su bili niži, nisu mogli puno toga vidjeti, pa su se proguravali između ljudi. Istražujući, došli su do nekoga pisma. Bilo je to Brailleovo pismo. To nije bilo ono što su tražili. Nastavili su dalje. Zaposlenici u muzeju upitali su ih mogu li im oni pomoći, ali mali istraživači nisu mogli dobro objasniti što traže. A Markov papir s tajnim inicijalima ostao je u školskoj torbi. Kad su spomenuli neobične znakove, zaposlenik muzeja sjetio se rješenja: Bašćanska ploča.

Svi su se sretni okupili oko nje jer su napokon pronašli rješenje svojih zagonetnih inicijala.

Dora Perošević, 3. razred
mentorica: Marina Arambašić
Osnovna škola Ladimirevci, Valpovo

Tajna inicijala

Oduvijek sam u bajkama, lektirama i čudesnim pričama znala vidjeti velika, ukrašena i zanimljiva slova, no nisam znala da se početna slova nazivaju inicijali, to sam saznala od učiteljice.

Iako su mi uvijek bila lijepa ukrašena velika slova na početku priča, nikada nisam posebno razmišljala o tim slovima.

Bi li ta slova mogla skrivati neku tajnu? Mislim da je to moguće. Mislim da skrivaju tajnu i čaroliju i da priče koje ih imaju na početku budu zanimljive i čudesne.

Radovi učenika petoga i šestoga razreda osnovne škole

NAGRAĐENI RAD - Leona Cvek, Osnovna škola Ivana Zajca, Rijeka

NAGRAĐENI RAD

Leona Cvek, 6. razred
mentorica: Anita Čule
Osnovna škola Ivana Zajca, Rijeka

Zarobljeni mladić

Bilo je to jako davno, dok se još pisalo glagoljicom. Jedan mladić bio je doista pismen, pisao je i pisao, no sve bez osjećaja. Njegova duga djela nikada se nisu proslavila, a nisu se proslavila jer nikada nije pisao uz neki osjećaj i nikada se u to pisanje nije uživio. Jednog dana jako se razljutio. Sve što je oduvijek radio, bilo je uzalud. On nije shvaćao da su njegovi tekstovi zapravo pobacane riječi koje i nemaju toliko smisla, mašte i zanimljivosti. Pravi razlog zbog čega nije tako dobro pisao bio je jer nikad ništa lijepo nije osjetio i proživio. Zatvorio se od ljudi i bio sam u svojoj kući. Bio je usamljen, uvijek je mislio što će ljudi reći, napraviti ili pomisliti. Toga dana, kad se razljutio, odlučio je otići. Odlučio je otići negdje daleko od pisanja i kuće. Hodao je i hodao. Našao se u čudnovatoj šumi. Ukoliko vam je život bio težak i želite ga zamijeniti, to je bilo moguće u ovoj šumi.

Dugo je razmišljao što bi odabrao te na kraju odabrao pretvoriti se u zmiju. Ona je opasna i svi je se boje, a ipak živi u miru i slobodi. Upravo je to mladić želio. Pokraj njegove odabrane zmije ležala je knjiga, no mladić se na nju nije obazirao. Dotaknuo je zmiju kako je i bilo rečeno i pretvorio se u nju. Pokušao se kretati, no nije išlo. Pokušavao je i pokušavao, a potom je shvatio da je zarobljen. Bio je zarobljen oko slova unutar čudnovate knjige koja je ležala pokraj njega. Shvatio je da je bio zarobljen oko slova V. On je bio u tijelu zmije zavezan za slovo V jer nikada nikome nije rekao VOLIM TE. Priča kaže da je zadnji put te riječi čuo od njegove majke, no nije joj mogao uzvratiti. Pokušao je, no nije mogao, nestalo mu je glasa i ništa nije rekao. Zbog toga se jako kajao, zatvorio od ljudi kako više ne bi to iskusio.

Legenda kaže da će mladić ostati u tijelu zmije zavezan za inicijal slova V sve dok uspije izustiti riječi ljubavi: VOLIM TE.

Potruga za glagoljicom

Dobar dan, djeco! Danas obilježavamo Dan hrvatske glagoljice i glagoljaštva. Cijeli ćemo sat govoriti o glagoljici, pisati i rješavati zagonetke." „Marko, jesi li ikada čuo za legendu o glagoljici?" upita Maja. „Ne", reče Marko. „Postoji legenda o glagoljici?" upita Josip. „Da, ispričat ću vam pod odmorom!"

Sat Hrvatskoga jezika završio je. Učiteljica je toliko pričala o glagoljici da je nekim učenicima već i dosadila. No, Maja već jedva čeka onoj dvojici ispričati svoju priču o glagoljici. „Dečki! Dečki!" „Reci, Majo!" „Moram vam ispričati onu legendu o glagoljici." „Joj, da, skoro smo zaboravili!" „Glagoljica je staroslavensko pismo čiji su zapisi pronađeni u Jurandvoru na otoku Krku u crkvi svete Lucije. Legenda kaže da se na otoku Krku skriva jedna istrgnuta stranica knjige pisane na glagoljici. Na toj potrganoj stranici nalazi se jedan inicijal sa zmajem. Kažu da se nalazi u nekome dvorcu koji je čuvao takav isti zmaj. Taj zmaj postoji i danas, ali tko god priđe dvorcu, a ne riješi sve zagonetke koje vode do toga dvorca, nikad se više neće vratiti." „To je jako zanimljiva legenda", reče Josip. „Imam ideju! Idemo mi potražiti tu glagoljicu. Bit ćemo prva djeca koja su je našla i vidjela pravoga zmaja", reče Marko. „To je super zamisao! Može!" složi se Josip. „Jeste li vi normalni!? To je legenda... i zmaj... i možda se više nikad ne vratimo! Ja neću riskirati svoj život zbog vas, a vi ako hoćete... Idite bez mene." „Daj, Majo! Ovo je super izazov za nas troje." „Dobro, poći ću s vama. Ionako se bojim poslati vas same tako daleko."

Nakon škole pošli su svojim domovima. Uzeli su stvari koje su im potrebne. Maja je uzela hranu, vodu i grickalice, Josip nešto gotovine da mogu platiti prijevoz, a Marko je uzeo svakojaku opremu za koju mu se činilo da bi im mogla zatrebati. Pošli su iz Zagreba prema Krku. Išli su autobusom. Kad su stigli, odmah su se bacili na istraživanje. Prvo su otišli u Jurandvor. Na putu su naišli na prvi trag – papirić na kojemu je pisalo da se raspitaju o crkvi sv. Lucije te da je posjete. Obišli su nekoliko kuća i pitali kako mogu doći do crkve, pitali su čak i prolaznike, ali nitko im nije htio dati odgovor. Pitali su se zašto, a onda su shvatili. Zato što svi vjeruju u tu legendu. No, našla se jedna dobra žena koja im je ispričala sve o crkvi sv. Lucije. Ipak, napomenula je da budu jako oprezni i da paze koga će što pitati jer su svi ovdje pomalo sumnjičavi. Djeca su napokon došla do crkve i oprezno ušla. „Ovo je jako mala crkva", reče Marko. „Pa, naravno da je mala! Kad je to građeno..." reče Maja. „Gledajte! Papirić!" Na novome papiriću pisalo je: Idite u šumu ispred vas.

Djeca su izišla iz crkve i ogledala se oko sebe, ali nisu znala koja je to šuma. Činilo im se kao da se oko njih nalazilo sto šuma. „Koja šuma od ovih svih?” upita Marko. „Jesi li slijep?! Lijepo piše: Idite u šumu ispred vas”, reče Maja. „Aaaaa... nisam vidio!” U šumi su pronašli još jedan papirić na kojemu piše: Iza ove šume nalazi se dvorac. Pazite da ne probudite zmaja.

Marko je već bio umoran i bilo mu je dosadno. „Joj, kad ćemo stići? Umoran sam i gladan!” reče Marko. „Marko, smiri se, nismo te uopće trebali povesti sa sobom. Samo nešto zanovijetaš i dosadan si”, reče Josip. „Dosta, dečki! Nismo ovdje da se svađamo, nego da pronađemo tu stranicu sa zmajem i glagoljicom”, ljutito će Maja.

Nakon dugoga hodanja i povremenoga svađanja konačno su stigli u dvorac, no dogodilo se ono što nikako nisu htjeli – probudili su zmaja. Zmaj je imao tijelo kao zmija, tanko i dugo, s velikim krilima i rigao je vatru. Upitao je: „Što vi radite ovdje? Upravo ste me probudili i požalit ćete to!” Djeca su se smrznula u mjestu. Maja je skupila hrabrost i progovorila: „Ovdje tražimo... glagoljicu!” Zmaj ljutito odgovori: „Znači tako, tražite glagoljicu... Da biste je našli, prvo morate prijeći preko mene, a to se može dogoditi samo ako riješite zagonetku.” Djeca odgovaraju: „Riješit ćemo sve što je potrebno! Nismo bez veze prošli ovoliki put!” Mislili su da će zadatci biti kao oni u školi, lagani kao pero, ali prevarili su se. Zadatci nisu bili lagani. Nitko od njih nije znao rješenje zagonetke. Maja je bila jako pametna, pobjeđivala je na svakome natjecanju na koje je išla. Istodobno, ova dvojica ništa nisu znala ni razumjela, kao i svi ostali dječaci u njezinu razredu. Maja je na kraju ipak riješila sve zadatke. Svi su bili začuđeni, pogotovo zmaj. Nitko dosad nije znao riješiti zagonetku, a ona to rješava kao velika. To znači da su konačno došli do dvorca.

„Uspjeli smo!” dječaci uzvikuju u isti glas. „Mislite, ja sam uspjela. Vi niste nijedan zadatak riješili.” „Dobro, priznajemo, ti si uspjela. Hvala ti na tome!”

Bili su jako sretni, osjećali su se kao pobjednici Olimpijskih igara. Kući su se vratili s radošću i svima se pohvalili što su našli – pravi spomenik glagoljaštva. Hrvatski istraživači dali su im nagradu za najbolje i najmlađe istraživače u Hrvatskoj. Tako završava njihova pustolovina traženja glagoljice.

Tajna inicijala

Sve se dogodilo jednoga snježnog podneva, u osnovnoj školi koju Marija pohađa. Joj, kako su te pahulje brze! Hitaju amo-tamo, lijevo-desno, kamo god da ih vjetar nosi. Uskoro, sve će biti pokriveno bijelim, gustim pokrivačem koji svi vole. Svi, osim Marije. Marija baš i ne voli snijeg. Neka djeca ne vole brokulu, kupanje, školu, pa čak i čokoladu, ali Marija je drukčija. Nije voljela što, kad se igramo, postanemo mokri. Ili kad snijeg nakon nekoga vremena postane kao voda. Tako je ta mržnja potrajala sve do jednoga posebno snježnog dana.

U školi, profesorica Raljka zadala je zadatak svim svojim učenicima. „Dragi moji, u znak proslave 22. veljače, ove godine radit ćete posebni istraživački rad!” reče profesorica, sva radosna i nasmiješena, kakva je uvijek.

Marija je najmanje voljela istraživačke radove, čini se da ipak i nije snijeg jedina stvar koju ne voli. Nije htjela to napraviti. Stvarno nije. Ali nešto joj je govorilo da bi njezina baka bila ponosna na nju. Njezina baka jako je voljela Mariju. Pošto je preminula prošle godine, ostavila joj je svoju knjižnicu punu starih knjiga napisanih na glagoljici. Odlučila je ovaj rad napraviti samo za svoju baku.

Stigla je kući sa zacrtanim zadatkom. Odmah je potrčala u knjižnicu i zatvorila vrata. Nije bila jako dugo u bakinoj knjižnici. Nedostajala joj je baka, pa dosad nije mogla zakoračiti u nju. Knjižnica je izgledala vrlo staro, s drvenim policama i ormarima postavljenim oko cijele sobe. Mirisala je po bakinu parfemu, svježim keksima i jednom vrlo dojmljivom mirisu knjiga, što joj je budilo emocije, tugu i čežnju za svojom dragom bakom. Došetala je do najbliže police i počela listati, promatrati i slikati. Ali, jedan mali detalj zapeo joj je za oko. Nekoliko knjiga na koricama imalo je naslikan neobični, tajanstveni inicijal koji nikada nije prije vidjela. Jedan je bio poseban, imao je velikoga zmaja oko sebe i slovo T. Nikako se nije mogla dosjetiti je li njezina baka spominjala takav inicijal. Odlučila je dalje tražiti po knjigama, sve dok je nešto nije zaustavilo u zadatku. Neke knjige imale su sličan inicijal na koricama. Svaka knjiga drukčiji. Pošla je po papir i olovku jer joj je nešto palo na pamet što bi moglo odgovoriti na sva njezina zbunjujuća pitanja. Vratila se na početak polica te počela otvarati svaku knjigu do zadnje korice da prepíše inicijal. Razmišljala je... Što ako je njezina baka ostavila poruku za nju? Morala je saznati, nije mogla izdržati. Njezina baka uvijek je bila takva – tajanstvena. Neobična, drukčija, baš kao i ti inicijali. Dugo je potrajalo dok je sve pisala, a kroz prozor je pogledavala bijeli, gusti pokrivač. Mnogo, mnogo truda. Sva sreća, bila je na suhome! Na posebnome papiru bila su 32 različita znaka.

Tajna inicijala

Jednoga dana bila sam u gradskoj knjižnici i tražila neku knjigu koju bih mogla pročitati osim lektire. Nisam tražila ništa posebno, zapravo nisam ni znala što tražim, samo sam gledala gdje ima šarenih korica ili naslova koji zvuče zabavno. I onda sam je ugledala. Jedna knjiga stajala je malo ustranu, kao da se sakrila od svih ostalih i tamo zauzela posebno mjesto. Odmah mi je bila sumnjiva. Izgledala je jako staro, kao da je doputovala iz nekoga davnog vremena. Korice su bile smečkaste i imale su neobična slova koja se savijaju poput crvića. Nisam ih mogla pročitati, ali sam je baš zato posudila iako nisam znala o čemu je zapravo riječ. Pomislila sam da možda unutra piše nešto supertajno, nešto što ni knjižničarka ne zna da postoji. Kad sam došla kući, sjela sam za stol i otvorila knjigu kao da otvaram škrinju s najskrivenijim blagom. Unutra su bila ista čudna slova. Nigdje nijedne normalne riječi. Ali onda sam vidjela nešto još zanimljivije. Na početku knjige bilo je jedno veliko, ukrašeno slovo. Izgledalo je kao da ga je netko crtao pola dana. Pokraj njega bio je mali zmaj. Nije bio strašan, nego više kao crtani zmajić koji bi te možda gricnuo za prstić ako nisi dovoljno pažljiv. To veliko slovo podsjetilo me na slovo A, prvo slovo mojeg imena. I odmah sam pomislila, možda je ova knjiga čekala baš mene. Zvuči pomalo ludo, ali kad sam sama u sobi s knjigom koja ima zmaja na sebi, svašta mi je padalo na pamet.

Budući da nisam mogla ništa pročitati, počela sam zamišljati o čemu bi knjiga mogla biti. Možda o ljudima koji su živjeli tako davno, u vremenu kad nisu imali mobitele. Sve su morali raditi drukčije nego mi danas, pa mi je njihov život izgledao kao potpuno drukčija pustolovina. Možda su se bojali mraka ili divljih životinja ili su vjerovali u čarobna bića. A možda su imali svoje male zmajeve kao kućne ljubimce, tko zna.

Kasnije sam se sjetila da smo u školi spominjali glagoljicu. Pogledala sam malo bolje slova u knjizi i stvarno, to je bila glagoljica, pismo kojim su se ljudi koristili prije puno, puno godina. Malo mi je bilo krivo što ga ne znam čitati jer tko zna kakve su sve tajne napisane unutra. Ali istodobno mi je bilo baš cool što sam u rukama imala nešto tako staro i posebno, a mislim, i vrijedno. Osjećala sam se kao mala istraživačica koja pokušava otkriti tajne ljudi iz davnih vremena koje su zapisivali u svoje stare knjige.

Odlučila sam da ću jednom naučiti čitati glagoljicu i vratiti se toj knjizi. Možda ću tada otkriti što znači ono veliko ukrašeno slovo i zašto ga čuva mali zmaj. A možda je stvarno bilo namijenjeno baš meni.

Vatreni zmaj

Bio jednom davno jedan vatreni zmaj koji je bio zaštitnik i dobri duh sela Klovis. Zmaj je živio na brdu koje se nalazilo uz samo selo. Selo Klovis bilo je smješteno u dolini između dvaju visokih brda koja su se uzdizala u obliku slova V. Vatreni zmaj čuvao je selo Klovis i stanovnike toga sela. Bio je tu za njih i pomagao im kad ih je trebalo braniti od napada. Bilo je tu puno priča, legenda, bajka i pjesama o zmaju, ali kako je vrijeme prolazilo, nitko više nije znao je li on zapravo postojao ili je bio samo plod narodne mašte.

Godinama kasnije jedan hrabri mladić odlučio je potražiti istinu. Usudio se krenuti prema davno zaboravljenoj špilji na vrhu brda, mjestu gdje je prema pričama živio zmaj. Njegov put nije bio lagan, trajao je dva dana i dvije duge noći, a penjao se i hodao kroz gustu šumu i strme litice. Kad je napokon stigao, zatekao je ulaz u špilju potpuno zatrpan teškim kamenjem, kao da je netko htio sakriti tajnu zauvijek. Satima je otklanjao kamenje te napokon pomaknuo i zadnji kamen, a potom zakoračio u duboku špilju. Prvo što je ugledao pod svjetlom svoje baklje bile su slike na zidovima. Slike su pokazivale vatrenoga zmaja kako leti iznad sela Klovis, raširenih krila poput zaštitnoga plašta. Nedaleko od slika pronašao je pismo napisano na starome, neshvatljivom jeziku. Iako nije mogao pročitati ni riječ, na vrhu se isticalo raskošno, ručno oslikano slovo V, ukrašeno likom vatrenoga zmaja. Prešao je prstima preko ukrašenoga slova, a ono je počelo isijavati blagu svjetlost. Odjednom su zidovi špilje zatreperili, a u dubini mraka začulo se duboko disanje koje je zvučalo poput tinjanja vatre.

Shvatio je da pismo nije bilo samo zapis već ključ ili poziv za vatrenoga zmaja. Zmaj možda nije bio vidljiv ljudskom oku, ali je njegova prisutnost i dalje grijala srce planine i selo Klovis samo čekajući onoga tko je dovoljno hrabar da ponovno probudi staru legendu.

Maro Josipović, 6. razred
mentorica: Anita Čule
Osnovna škola Ivana Zajca, Rijeka

Čudnovati san

Jednoga dana otputovao sam svojemu djedu. Čim sam došao k njemu, smjestio sam se u sobu i raspremio stvari. Razgledao sam malo već poznate stvari, otvorio ladicu stola i pronašao staru knjigu. Ta knjiga bila je pisana nekim jezikom koji nisam razumio, a odmah sam uočio i neko čudno slovo s nekom životinjom. Slovo je bilo lijepo ukrašeno, a životinja misteriozna. Dugo sam je proučavao, ali nisam znao što je to. Upitao sam djeda te mi je ispričao priču. Jedne olujne večeri vraćao se iz grada, nevrijeme je postajalo sve jače te se on morao negdje skloniti. U blizini je pronašao napuštenu kuću i tamo odlučio prespavati. U toj kući sanjao je čudan san, san o životinji s tijelom zmaja i glavom psa.

San je bio čudan, skoro stvaran. Ujutro se smirilo vrijeme, no ne i njegov osjećaj. Cijelo je vrijeme razmišljao o toj životinji, kao da mu nije dala mira. Svake ga je noći ta životinja budila, pojavljivala se u njegovim snovima, počela mu se priviđati, željela je izići iz njegove glave. Djed je shvatio da će životinja izići iz njegove glave jedino ako je pusti – pustio ju je na papir. Napisao je knjigu o njoj.

To je knjiga koju sad držim u rukama, no nisam siguran želim li je još pročitati i saznati sve o čudnovatoj životinji.

Tajna inicijala

Jednoga običnog mirnog popodneva profesorica hrvatskoga zadala je zadatak da napišemo sastavak o glagoljici. Kaže da je to odlična tema zato što je to jedno od najstarijih pisama našega naroda i da je važno da znamo nešto o njemu jednostavno radi općega znanja i kulture. Najprije mi se činilo da će to biti samo još jedan običan školski zadatak. Nisam imala pojma o čemu bih pisala, pa sam odlučila otići u jednu od starih školskih knjižnica i potražila sam neku staru knjigu koja bi mi mogla olakšati posao.

Knjižnica je bila pusta. Na policama su stajale stare, prašnjave knjige, baš kao da ih nitko nije otvarao stoljećima. Dok sam se migoljila među policama, pogled mi je pao na jednu ogromnu knjigu, jednostavno je tajanstvena, morala sam poviriti. Čim sam otvorila prvu stranicu, ugledala sam nešto neobično. Na početku teksta stajalo je jedno veliko zanimljivo ukrašeno slovo. Bilo je drukčije od slova kojima se inače koristimo, to je bio inicijal napisan glagoljicom. Oko njega su bili nacrtani razni ukrasi, linije i mali simboli koji su nešto skrivali.

U tome trenutku sjetila sam se lekcije s nastave. Profesorica nam je pokazala kako izgledaju glagoljična slova i rekla je da je glagoljica pismo koje su upotrebljavali naši predci puno godina prije nas. Odmah sam izvadila svoj udžbenik i shvatila sam da je riječ o slovu A. Ipak, nešto mi nije dalo mira. Inicijal je bio prepun sitnih znakova i crteža koji su kao obični ukrasi. Pažljivije sam ih pogledala i shvatila da su to mala glagoljična slova. Odlučila sam ih precrtati u svoju bilježnicu. Trebalo mi je dosta vremena, ali postupno sam počela shvaćati što ti znakovi znače. Svaki mali simbol bio je jedno slovo. Kad sam ih sve spojila, dobila sam rečenicu. Srce mi je počelo brzo kucati od znatiželje i uzbuđenja. Na kraju sam uspjela složiti riječi. Poruka je glasila: „Čuvaj riječi svojih predaka jer u njima živi prošlost.” U tome trenutku osjetila sam kao da sam otkrila malu tajnu iz prošlosti. No, tu nije bio kraj...

Na sljedećim stranicama skrivale su se još duže i zagonetnije rečenice. Shvatila sam da svako slovo krije svoju priču koja je posebna i na nama je da je otkrijemo. Sljedećih dana nisam mogla prestati razmišljati o toj knjizi... Posjećivala sam knjižnicu više puta tjedno. Svako slovo sada mi je bilo jasnije, kao da sam naučila novi jezik, zanimljiviji, teži, znamenitiji...

Kasnije sam svoje otkriće podijelila s prijateljima. Ponajprije su bili zbunjeni, ali i uistinu radoznali. Naravno da sam im sve ispričala – prijatelji su tu uvijek uz nas, zar ne? Ubrzo smo skupa probavali dešifrirati glagoljična slova. Malo poslije toga smislili smo naš jezik. Naravno, pod naš mislim na jezik kojim samo mi komuniciramo, možemo reći da je skriven, točnije tajan

zapravo... Nebitno, uglavnom, izmislili smo naš jezik, pssst, niste to čuli! Tako je jedna mala tajna inicijala postala prava avantura i priča koju sada svi moji prijatelji znaju. I možda će jednoga dana moji predci čitati u novinama, zapravo sve digitalnim putem, saznat će za moje otkriće, bila bih veoma ponosna.

Otišla sam spavati... Ta večer bila je tajanstvena. Te noći dugo sam razmišljala o svemu što sam otkrila, slova su mi se vrtjela po mislima sve dok nisam zaspala. Odjednom, probudila sam se – ali ne u svojoj sobi. Nalazila sam se na nekome neobičnom, čarobnom mjestu. Sve oko mene bilo je ispunjeno svjetlucavim znakovima glagoljice. Slova su lebdjela u zraku, poput zvijezda, lagano se pomicala i stvarala riječi koje su blago sjajile. Tlo po kojemu sam hodala bilo je ispunjeno tim starim pismom, svaki moj korak stvarao je novu rečenicu. Osjećala sam se kao da sam zakoračila u svijet u kojemu slova žive i govore. U daljini sam ugledala veliki svjetleći znak koji je bio kao inicijal iz knjige. Privukao me kao magnet. Kad sam mu prišla, znakovi su se počeli slagati i pretvarati u meni poznate riječi. Polako sam ih čitala bez nesigurnosti i straha. Pisalo je: „Čuvaj znanje jer ono čuva tebe.“ U tome trenutku sve je zasjalo još jače, a slova su počela kružiti oko mene kao da me štite. Osjetila sam toplinu i mir, kao da mi taj svijet poručuje neku poruku.

Odjednom sam se probudila u svojoj sobi, sve je bilo isto kao i prije, samo sam se ja promijenila... Znala sam da to nije bio običan san – to je bila neka poruka. Od tada svaki put kad vidim glagoljicu, sjetim se toga čudesnog svijeta i tajne koju sam uspjela dešifrirati. Često sam zatvarala oči u nadi da ću se prisjetiti tih slova i toga cijelog svijeta. Počela sam vjerovati da taj svijet još postoji negdje između stvarnosti i mašte. Katkad mi se čini da, kad god pročitam neko glagoljično slovo, na trenutak zakoračim nazad tamo u taj mali dio svemira. S vremenom sam počela osjećati kao da me taj svijet zove. Pitala sam se postoje li i drugi koji su ga vidjeli, ili je to bila samo tajna namijenjena za mene.

Počela sam zapisivati svoje snove i pretvarati ih u glagoljicu, kao da gradim jedan ogromni most između tih dvaju svjetova. Taj svijet naučio me strpljenju, znatiželji i važnosti čuvanja prošlosti. Taj svijet glagoljice postao je moj životni učitelj, koji me prati u životu većinom kad mi treba prisustvo nekoga, uvijek mi se pojavi u mislima. Jutro! Dosta opterećenih misli, bar sam tako mislila... Krećem u školu, novi dan, prekrasan i sunčan! Danas smo trebali pisati neku pjesmu o ljetu jer nam uskoro stiže, što znači puno mora, plaže i uživanja. Predala sam pjesmu, no nešto mi se vrtjelo po glavi, ali pokušala sam ostati smirena. Mislila sam da je sve završilo kad sam predala pjesmu, ali ipak nisam bila u pravu... Osjećam prisustvo toga svijeta, dok mi učiteljica daje moju prekrasnu pjesmu na kojoj piše broj 1. Inicijali koje sam napisala i otkrila više nisu samo slova – oni su postali nešto stvarno, nešto što diše i ne pušta. Prate me po hodnicima, muče me dok pokušavam zaspati i igraju mi se s umom. Shvatila sam prekasno: neke tajne ne želiš otkriti jer kad ih jednom pustiš, više te nikad ne napuste. Pokušavam pobjeći, ali nema

Tajna inicijala

Jednoga divnog proljetnog jutra sretna djevojka ustala je iz kreveta. Svanuo je taj dan, njezin četrnaesti rođendan. Na stolu ju je dočekaao raskošan doručak. Primijetila je da nikoga nema, ali baš onda kad je pomislila da je njezina obitelj nekuda otišla, negdje iza ugla začula se pjesma Sretan rođendan. Tada su se zajedno pojavili mama i tata držeći vrlo lijepu ružičastu tortu, a pokraj njih bio je i njezin stariji brat Luka. On baš nije izgledao najsretnije, ali je barem pjevao pjesmu. Uz radosno pljeskanje pjesma je završila, a Lili je također završila u moru zagrljaja, poljubaca i čestitaka. Luka se doduše nije pridružio tomu, ali je ipak on stariji (barem je on tako mislio). Nakon čestitaka slijedili su darovi. Prvo joj je Luka pružio mali paketić (uz prkosni pozdrav: „Moram se spremati za školu, mali ljiljane“). Tako ju je oduvijek zvao, ali ona nije znala zašto. Ili zato što je voljela cvijeće ljiljane, ili zato što se zove Lili. Tata i mama kupili su joj gramofon i ploču. Lili je obožavala glazbu. „Lili, sada ti moramo uručiti nešto posebnije“, reče joj mama. Njih troje sjednu na kauč. „Tvoja prabaka... ona... prije nego što je umrla... ostavila je ovo nama da ti damo za tvoj četrnaesti rođendan.“ Liline plave oči zaiskrile su od uzbuđenja. Mama joj je pružila kovertu. Lili je okrenula kovertu i ugledala krasopisom napisana slova. Pisalo je: „Ovo ne otvarati do četrnaestoga rođendana!“ Lili je otvorila pismo jako polako i pažljivo. Unutra je očekivala poludugi dosadni tekst o začinima ili o lekcijama heklanja, ali grdno se prevarila. Unutra je pisalo samo nekoliko rečenica:

Lili, ne znaš sve.

Ambrozija, trebaš je.

Voli te Ivančica!

Nije shvatila ništa osim zadnje rečenice. Uskoro se morala spremati za školu, pa nije dobila vremena za razmišljanje. Taj dan nije baš bila usredotočena na matematiku ili na kemiju, ali ipak, uskoro će završiti 8. razred, treba učiti, a ne zamarati se ambrozijom ili pitanjima. Kad se vratila kući, odmah je sjela za stol i proučavala pismo. Zašto baš ambrozija? Nije znala odgovor. Sljedećega jutra odlučila je ići pješice do škole. Njezina plava kosa presijavala se na jutarnjemu suncu. Odjednom, jedan joj je leptir privukao pozornost. Pošla je za njim, a on ju je doveo do ambrozije. Oh ne, samo ne ambrozija, pomislila je. Taman kad je htjela otići, nešto smeđe u zelenoj ambroziji privuklo joj je pozornost. Izvukla je to iz grma. To je bila bilježnica, ali zaključana. Nije mogla vjerovati, sve se tako dobro posložilo. Ambrozija, tajne, sve! Samo, postojao je jedan problem. Lili nije znala šifru za taj dnevnik. Spremila je stari dnevnik u torbu i više neželjna škole krenula

prema njoj. Dan joj je prolazio toliko sporo. Jedva je dočekala da se vrati kući. Kad je došla, bacila je torbu sa strane i uzela dnevnik i pismo. Nije željela oštetiti dnevnik razbijanjem lokota, ali je bila sigurna da je to prabakin dnevnik i da šifru može pronaći u pismu. Okretala ga je, čitala iznova i iznova riječi, ali nikako nije mogla odgonetnuti šifru. Taman kad je htjela odustati, shvatila je.

Lili

Ambrozija

Voli te

Ako uzme inicijal svake riječi dobije riječ LAV. Tako je i bilo. Dnevnik je bio otključan, a Lili je radosno i pomno listala svaku stranicu dnevnika. Bilo je tu i cvijeća i simpatija te je doznala da je ambrozija bila prabakina najdraža biljka te da je lav bio njezina najdraža životinja, a prabakina najbolja prijateljica zvala se Lili. Od toga dana Lili je pomno istraživala svoju prabaku, a svoj dnevnik zvala

TAJNA INICIJALA.

Tajna inicijala

U svakoj knjizi postoji barem jedan inicijal, prvo slovo neke riječi koje je posebno ukrašeno ili istaknuto na neki način. Inače ta slova ne znače ništa posebno, ali u ovoj priči ona su bila ključna.

Sve je počelo prije približno dva tjedna u Gradskoj knjižnici u Kraljevici. Išla sam posuditi lektiru koju nam je za čitanje preko praznika zadala učiteljica. Tražila sam je na polici gdje obično stoje knjige za šesti razred. Znam je već napamet! Čim sam je ugledala i krenula prema njoj, jedna druga knjiga, pod naslovom Tajna inicijala, zapela mi je za oko. Bila je neobična i stara. Svojom veličinom i oblikom izdvajala se od ostalih. Morala sam u nju zaviriti! Kad sam je otvorila, primijetila sam nešto čudno. Tekstovi su bili napisani na glagoljici, osim početnih slova u svakome poglavlju – inicijala. Ona su bila na latinici. To mi je odmah postalo sumnjivo. Bila sam znatiželjna pa sam sjela i počela zapisivati te inicijale u svoju bilježnicu. U prvome poglavlju inicijal je bio I, u drugome Z, u trećemu G... Nastavila sam tako redom zapisivati listajući stranicu po stranicu, sve do kraja knjige. Kad sam na kraju spojila sva slova, dobila sam tajanstvenu poruku koja je glasila: „Izgovori riječ glagoljica glasno, vrata će se otvoriti jasno!” Bez razmišljanja izgovorila sam te riječi. Srce mi je ubrzano lupalo dok sam se pitala što će se dogoditi. Hoće li se ispred mene pojaviti nekakvo skriveno blago poput zlatnika ili vrijednoga nakita? Odjednom se jedan mali dio zida knjižnice lagano zatresao i kroz njega sam ugledala obrise starih vrata. Uzbuđeno sam prošla kroz ta čudnovata vrata. Tamo me nisu dočekali zlato i dragulji, već nešto puno vrijednije – police prepune drevnih knjiga i tekstova na glagoljici.

Tada sam shvatila da pravo blago nisu uvijek dukati ili sjajne stvari. Te su knjige čuvari naše povijesti i zaboravljene priče koje su čekale da ih netko ponovno otkrije. Bila sam ponosna da sam to bila ja. Glagoljica za mene više nije bila samo čudno staro pismo iz udžbenika – postala je pravi ključ koji mi je otvorio vrata u jedan sasvim novi, čarobni svijet naše prošlosti.

Zmaj i slova od kamena

U staro doba, kad su šume bile gušće, a planine više nego danas, u jednome primorskom kraju postojalo je malo selo skriveno između mora i stijena. Selo nije imalo ime zapisano na karti, ali je imalo nešto mnogo vrijednije – priču o starim slovima koja su mogla sačuvati pamćenje naroda. Ta su se slova zvala glagoljica. Nitko u selu nije znao čitati ta čudna, zaobljena slova, ali se vjerovalo da su uklesana negdje visoko u planini, na mjestu koje čuva zmaj. U selu je živio dječak po imenu Juraj. Bio je znatiželjan i često je odlazio do stare crkvice na rubu sela, gdje je na zidu vidio neobične znakove koje nije razumio.

Iz gledali su kao krugovi, križevi i zvijezde spojene u riječ. Jednoga dana starica Marta, najstarija u selu, rekla mu je: „To su slova naših predaka, ako nestanu, nestat će priče o nama.” Te noći Juraj je sanjao te mu je glas govorio u snu: „Slova su zarobljena. Pronađi ih prije nego ih proguta tišina.” Ujutro je znao da mora krenuti na put. Ponio je komad kruha, bocu vode i mali kamen na kojemu je bilo urezano neko čudno slovo. Starica Marta dala mu ga je za sreću. Put ga je vodio uzbrdo, kroz šumu i preko sivih stijena. Kad je stigao do pećine na vrhu planine, osjetio je toplinu, ali i miris mora. „Znam zašto si došao!” začuo se dubok glas iz tame. Iz sjene je izišao zmaj. Bio je velik. Njegov rep lagano se pomicao po tlu. „Ti čuvaš slova?” upitao je Juraj. „Čuvam ono što ljudi zaborave”, odgovorio je zmaj. „Glagoljica je ostavljena meni jer ljudi više nisu dolazili po nju.” Zmaj je raširio krila i pokazao zid pećine. Na njemu su bila uklesana slova, velika i jasna, ali prekrivena prašinom. „Zašto ih ne odneseš natrag ljudima?” pitao je Juraj. „Slova vrijede samo ako ih netko zna čitati”, rekao je zmaj. „Ako ih ljudi ne traže, postaju kamen.” Juraj je šutio. Znao je da nitko u selu ne zna glagoljicu. Znao je da može naučiti. „Naučit ću!” rekao je. „Naučit ću slova i vratiti ih selu.”

Juraj je danima ostao u pećini. Zmaj mu je pokazivao znak po znak, a on ih je crtao u pijesku i na koru drveta. Kad se vratio u selo, nije donio zlato ni dragulje, već znakove. Na zidu stare crkvice ponovno su se pojavila slova: okrugla, čudna i lijepa. Djeca su ih učila crtati, stariji su ih gledali s poštovanjem, a starica je Marta plakala. Od toga dana zmaj više nije bio čuvar zaborava, već čuvar pamćenja. Juraj je shvatio da potraga za glagoljicom nije potraga za kamenjem, nego za glasom predaka koji ne želi biti zaboravljen.

Tajna inicijala

Sve se to dogodilo u Istri. Tamo su, kao i uvijek, ljetovali Ribići. Roditelji su predložili svojoj djeci Hrvoju i Barbari da odu do Huma, najmanjega grada na svijetu. Djeca su se odmah složila. Kad su došli pred velika bakrena vrata, iznenađeno su zastali. Kakva divna vrata! Ušli su i obišli taj mali grad. Kad su prolazili pokraj crkve, Barbara ugleda na tlu nešto slično metalnoj ručki. Stvar je svjetlila na suncu. Hrvoje se sagnuo da bolje pogleda predmet i vidio je da su na njemu uklesana dva čudna znaka. Barbara je odmah pomislila na inicijale, no čiji bi to inicijali mogli biti? Znala je da je riječ o glagoljici jer je o njoj učila u školi. Na ulazu u grad dobili su plan grada, a na njemu je bila i azbuka, glagoljična abeceda. Na pločici su bila napisana slova J i Ž. Svi su bili zbunjeni. Hrvoje je predložio da iskopaju predmet. Bila je to ručkica sa zahrđalim čepom na vrhu. Roditelji su im pomogli očistiti hrđu kako bi se čep lakše izvadio. Unutra se nalazio svitak papira na glagoljici. Otac je predložio djeci da malo istraže glagoljično pismo jer će tada lakše pročitati što piše na svitku. Saznali su da postoje obla i uglata glagoljica, a njihov je natpis na obloj glagoljici. Dogovorili su se da će svatko prepisati jedan dio napisanoga. Prva je prepisivala gospođa Ribić, koja je saznala da je riječ o dnevniku Jurja žakna. Barbara je bila u pravu: to su bili inicijali! Ona je našla zapis koji je Juri žakan napisao u djetinjstvu. Evo što je pisalo: „Dragi dnevniče, danas je bio taj dan. Sudjelovao sam na literarnome natječaju i evo što sam napisao:

„Življahu jednom dva brata, Ćiril i Metod. Zajedno sastaviše glagoljicu. Imahu oni i marljive učenike koji osmisliše drugo pismo, ćirilicu. Nazvaše je u čast Ćirilovu. Rođene u 9. stoljeću, sestre glagoljica i ćirilica najstarija su hrvatska pisma. Željahu Ćiril i Metod opismeniti Slavene, pa pisahu na glagoljici mnoge liturgijske tekstove. Glagoljicu Ćiril napravi oblom i nazva je azbukom, ali u 12. stoljeću prilagodiše si Hrvati glagoljicu i napraviše od oble uglatu. Hvalila se glagoljica što su bitni spomenici njome pisani, a među njima ističe se Bašćanska ploča. A zahvaliti na tome može opatima Držihi i Dobrovitu...”

Kada je prevodio gospodin Ribić, saznao je da je Juraj kao dijete jako volio bajke, posebno sa zmajevima. I pisao je o njima, ali ih je držao u tajnosti jer se bojao da bi mu se ljudi smijali. Hrvoje je saznao da je Juraj žakan želio postati glagoljaš, no nije htio da itko sazna za njegovo djetinjstvo i zato je kao dijete zakopao svoj dnevnik.

Volio je i crtati pa je na papiru s „Bajkom o zmaju Fadeju“ u sredini nacrtao velikoga zmaja koji se vije oko stupa. Ribići su bili zadivljeni. I sve je

malo. Sada su saznali nešto o čemu nitko nije govorio niti pisao. Roditelji su htjeli o tome obavijestiti gradonačelnika i Arheološko društvo, ali Barbara je bila protiv jer je Juri žakan napisao da ne želi da itko sazna za njegovo djetinjstvo, a osim toga nitko im ne bi vjerovao.

Bilo je to nezaboravno ljetovanje. Zadržali su tajnu za sebe tako da Juri žakan može biti siguran da nitko osim obitelji Ribić neće nikada saznati za nju. Ni ja vam neću ispričati bajku o Fadeju jer je i ona dio Jurjeve tajne koja nikada neće biti otkrivena.

Radovi učenika sedmoga i osmoga razreda osnovne škole

NAGRAĐENI RAD - Majda Varzić, Osnovna škola Vladimira Nazora,
Komletinci

NAGRAĐENI RAD

Majda Varzić, 7. razred
mentorica: Katica Novoselac
Osnovna škola Vladimira Nazora, Komletinci

Tajna inicijala

Mjesec je svojim zrakama obasjao Modruš. Gledao sam kroz prozor svoje sobice i promatrao tihi grad u kasno noćno doba. Nisam mogao spavati. U mislima sam bio sa svojom obitelji u Senju. Mislio sam na svojega ponosnog oca i uplakanu majku koji su me prije mjesec dana dopratili u Modruš kako bih se školovao i spasio obitelj od gladi i neimaštine koja je ove 1450. godine poharala cijeli modruški kraj. Ali dolaskom u Modruš ostvario se i moj najveći san, mogućnost da učim i jednoga dana možda postanem prepisivač glagoljičnih knjiga. Modruš je bio grad Frankopana, ponosne hrvatske plemićke obitelji koja je puno ulagala u znanje i učenje kao i u obranu od Turaka i bilo mi je drago što su mi baš oni omogućili školovanje.

Istina je da mi je u modruškoj školi franjevac glagoljaša dobro, imam osiguranu hranu i smještaj i sretan sam jer imam priliku učiti glagoljicu. Kad sam bio dijete, u crkvi sam viđao glagoljične knjige i bio sam radoznao što u njima piše, a posebno su mi lijepa bila početna slova za koja sam kasnije naučio da se zovu inicijali. Volio sam satima gledati slike i riječi iako nisam znao što piše. Tada sam odlučio da želim jednoga dana učiti glagoljicu.

Vrlo brzo nakon dolaska u školu, učitelji su uočili da sam nadaren za slikanje i od prvoga dana morao sam dugo vježbati izradu inicijala i tako sam polako postajao iluminator. Osim upornoga i dugoga vježbanja koje su od mene tražili učitelji, morao sam i puno čitati. Čitao sam različite knjige kako bih stekao puno znanja i mogao crtati što ljepše inicijale. U inicijale koje sam slikao volio sam sakriti motive povezane s onim što sam čitao, posebno razne legende, pa i ono što sam naučio o nastanku glagoljice. Želio sam da svi moji inicijali budu detaljni i savršeni. Ljutilo me kad sam napravio najsitnije pogreške, pa sam bezbroj noći proveo slikajući pokraj slaboga plamena svoje svijeće, često prstiju skvrčenih od napora i hladnoće.

Tišina je sada vladala svuda oko mene. Na stolu ispred mene ležala je skoro gotova knjiga napisana prekrasnom glagoljicom. Prazna mjesta na početku ulomaka čekala su moje inicijale. Večeras mi je teško išlo jer sam razmišljao o roditeljskoj kući i nisam imao inspiraciju za novo početno slovo. Uzdahnuo sam i posljednji put pogledao mjesec prije nego što sam ugasio svijeću i otišao u krevet. Pokrio sam se tankim pokrivačem čekajući da me obuzme san. Ubrzo sam ponovno otvorio oči i ugledao zrake sunca kako se penju po momemu prozoru. Pitao sam se kad je prije sunce tako visoko odskočilo. Brzo sam ustao iz kreveta i izišao iz svoje sobe, ali sam se

zaprepastio kad sam ugledao hodnik koji više nije bio taman i hladan, nego pun svjetla koje je dopiralo kroz visoke prozore, ali i nekakve čudne oblike na stropu. Bio sam zbunjen i uplašen, ali i radoznao. Na zidu hodnika neobičnim je, posve drukčijim slovima glagoljice pisalo: 1100 godina Hrvatskoga Kraljevstva. Zadrhtao sam kad sam shvatio da se nalazim u dalekoj budućnosti! Brzo sam računao – nalazio sam se u 2025. godini! Iako sam bio vrlo sretan što je Hrvatska država opstala tolika stoljeća, obuzela me panika i strah. Zbunjeno sam gledao oko sebe, a puno emocija i misli prolazilo je u mojoj glavi. Najviše su me zbunili stolovi uza zid zaštićeni staklom ispod kojega su se nalazile knjige koje sam dobro poznao. Knjige su bile obasjane nekim čudnovatim, toplim zrakama svjetlosti. Pretpostavio sam da su to bile neke čudne svijeće, ali nigdje nije bilo plamena. Približio sam se stolovima i knjigama i stajao sam u čudu. Sve knjige koje sam promatrao bile su mi vrlo poznate. Prepoznao sam i svoje iluminacije! Među tim knjigama nalazila se i ona koju sam te večeri pokušavao dovršiti. Bila je otvorena točno na stranici gdje sam stao one noći pune mjesečine u Modrušu, ali je ilustracija bila potpuno gotova. I bila je prekrasna.

Naslonio sam se na staklo kako bih bolje osmotrio inicijal, no slučajno sam pritisnuo neko dugme i začuo se glas. Bio je ženski i zvučao je kao da je osoba u istoj prostoriji kao i ja, ali u mojoj blizini nije bilo nikoga. Iako je glas govorio hrvatski, teško sam razumio riječi, ali sam ipak shvatio da govori o Modruškome misalu i njegovu sadržaju, a na kraju je spomenuto ime Milton, moje ime, kao glavnoga iluminatora! Skoro sam umro od ponosa! Pamtit će me nakon nekoliko stoljeća! Obuzela me velika radost i još sam jednom pogledao svoj inicijal koji ću oslikati kad se vratim u prošlost. I dok je taj glas nastavio govoriti, oko mene je sve polako počelo nestajati i s mirom sam zatvorio oči. Ponovno sam ih otvorio, no ovaj sam put ugledao slabe mjesečeve zrake kako ulaze u moju sobu. Shvatio sam da je to bio samo san, ali nevjerojatno stvaran, a inspiracija za stvaranje novoga inicijala bila je snažna. Skočio sam iz kreveta, zapalio svijeću i uzeo pero u ruke. Linije i obrisi sami od sebe prelazili su u najljepši inicijal slova V koji sam ikad naslikao. Prošli su me drhtaji sreće i nastavio sam neumorno slikati jer sam znao da ću postati veliki iluminator, a nepoznati će glasovi ljudima u budućnosti pričati priču o glagoljici i o meni – Miltonu, iluminatoru glagoljičnih rukopisa.

Tajna inicijala

Zovem se Natko i imam šesnaest godina. Živim u Humu, gradu koji nazivaju najmanjim na svijetu. Moji su dani slični: ujutro idem u školu, a poslije škole često pomažem djedu uređivati njegovu zbirku inicijala. Moj djed već više od pedeset godina skuplja slike inicijala iz starih rukopisa i knjiga. Usred uređivanja zna se zaustaviti i zatim mi pokazuje svoje najdraže inicijale pisane glagoljicom iz starih glagoljičnih rukopisa i knjiga. Dugo ga muči jedna zagonetka. U jednoj vrijednoj glagoljaškoj knjizi nedostaje početni inicijal, slovo V i nitko nije otkrio zašto jer su svi drugi inicijali na mjestu i prekrasni su.

Volim prošetati uskim kamenim ulicama svojega Huma i razmišljati o ljudima koji su nekada ovdje živjeli. Na jednome kamenom zidu ostali su tragovi glagoljičnih slova i često se pitam zašto su tu. Volio bih jednom pronaći neki stari glagoljični rukopis i postati slavan.

Jednoga sam popodneva tumarao uskim ulicama i iznenadio se kad sam primijetio usku stazu za koju mi se učinilo da je prije nisam vidio. Radoznalo sam se uputio stazom i došao do staroga zida. Kad sam bolje pogledao zid, ugledao sam vrata na kojima je pisalo: sudbina. Bio sam siguran da se nešto neobično događa i obuzelo me uzbuđenje. Na zemlji, između dvaju kamena ugledao sam stari ključ. Uzeo sam ga u ruke i pažljivo ga promatrao. Bio je hladan i težak. Na ključu se nalazilo vrlo lijepo glagoljično slovo N. Pitao sam se je li to slučajno jer moje ime počinje slovom N, a na vratima je pisalo: sudbina. Radoznalo sam promatrao ključ i ključanicu na vratima. Drhtavim rukama gurnuo sam ključ u ključanicu. Zažmirio sam i vrata su se bešumno otvorila. Zrak me udario kao da ima šake i povukao me kroz vrata. Kad sam otvorio oči, znao sam da sam i dalje u Humu, ali bilo je nekako drukčije. Ulicama su prolazili ljudi obučeni kao na slikama koje sam viđao u učionici povijesti i razgovarali su govorom sličnim onomu kojim je govorio moj djed kad bi sjedio u parku sa svojim prijateljima. Teško sam razumijevao riječi. Zapazio sam mladića svojih godina u fratarskoj odjeći kako žuri u zgradu pokraj crkve i nosi kožni omot pod rukom. Iznenadio sam se što se nitko nije obazirao na mene, kao da sam nevidljiv. Ušao sam za mladićem u kamenu prostoriju u kojoj je za stolovima uz prozore sjedilo još nekoliko mladića. Zaprepastio sam se kad sam čuo kako jedan od njih mladića za kojim sam krenuo naziva mojim imenom! Mladići su sjedili za drvenim stolovima nagnuti nad pergamente oko kojih su bile male posude s bojama. U ruci su imali pero i pažljivo su izvlačili vitice oko glagoljičnih slova. Nalazio sam se u glagoljaškoj školi u kojoj su mladići pisali glagoljicom i crtali inicijale. Stari je

svećenik, njihov učitelj, pokazivao šibom na glagoljična slova na zidu. U trenu sam shvatio da se ostatci tih slova nalaze na kamenome zidu u mojemu Humu! Dok sam bez riječi promatrao prizore kao iz filma, onaj mladić koji se zvao kao ja kradom je uzeo jedan list pergamenta i žurno izišao iz učionice. Krenuo sam za njim. Okrenuo se nekoliko puta oko sebe i onda je uz veliki napor pomaknuo jedan kamen ispred ulaza u crkvu. Spremio je list pergamenta i brzo se vratio u učionicu. Nisam znao što se događa, ali pomislio sam da je to prilika da ispunim svoj san i nađem nepoznati glagoljični rukopis! Prišao sam kamenu i pokušao ga pomaknuti, ali moje su ruke prolazile kroz kamen. Bio sam samo sjena u tome svijetu. Dok sam očajno pokušavao doći do skrivenoga pergamenta, osjetio sam vrtloženje zraka oko sebe, kao da me sila vuče natrag prema drvenim vratima. Zadnjim sam snagama pokušavao pomaknuti kamen i kroz prozor sam ugledao staroga fratra. Imao sam osjećaj da me vidio. I nasmiješio mi se. Sve oko mene počelo se vrtjeti i nestajati. Zažmirio sam zadnjim pogledom gledajući glagoljičnu azbuku na kamenome zidu.

Kad sam ponovno otvorio oči, stajao sam ispred staroga zida, ali vrata više nije bilo. Brzo sam pojurio poznatom uličicom do crkve. Uzbuđeno sam potražio kamen ispod kojega je mladi glagoljaš sakrio svoj pergament. Našao sam ga i pokušao ga pomaknuti. Uspio sam i ispod kamena ugledao omot od kože. Drhtavim rukama uzeo sam ga osvrćući se oko sebe. Nitko me nije vidio. Vratio sam kamen na mjesto i pojurio kući. Odmotao sam kožni omot i zaprepašteno ugledao list koji je imao moj djed. Ali na ovome je listu bio inicijal slova V za kojim je moj djed tragao cijeli život. Bio je prekrasan, zlatan i crven sa zmajem koji riga vatru. I imao je malu crnu mrlju na sredini! Sad mi je bilo jasno zašto je mladić sakrio pergament. Bojao se da će ga učitelj kazniti jer je upropastio inicijal. Ali je njegov rad ipak nekako sačuvan do danas. Drhtavim rukama spremio sam pergament u omot i pojurio djedovoj kući. Nisam znao kako ću mu objasniti što se dogodilo, ali znao sam da moram djedu pokazati što sam našao.

Trčeći ulicama Huma, razmišljao sam o glagoljašima koji su hodali ovim ulicama prije nekoliko stoljeća, o njihovoj ljubavi prema glagoljici i o tome kako će i moje ime biti spomenuto kad se sazna da sam pronašao vrijedan glagoljični dokument. Možda će netko snimiti i film o tome! O meni! Razmišljao sam kako bi se moj imenjak iz daleke prošlosti osjećao kad bi vidio da glagoljica i danas živi, ali ne u kamenu i na pergameni, nego kao dio hrvatske prošlosti na novi način po društvenim mrežama i na mrežnim stranicama. Kako bi samo bili iznenađeni! Ali i ponosni i sretni.

Tajna inicijala

Nikad nisam pridavala posebnu važnost inicijalima. Činili su mi se tek kao obična, gotovo dosadna slova bez dubljega značenja. No jednoga se dana dogodilo nešto što je zauvijek promijenilo moj pogled na njih.

Lena i ja znamo se od prvoga razreda i najbolje smo prijateljice. Sve si govorimo i među nama nema tajni. Idemo u 7. a razred Osnovne škole Miroslava Krležu u Zagrebu. Jednoga običnog dosadnog ponedjeljka imale smo sat povijesti na kojemu nas je nastavnica, naša razrednica, učila o glagoljici. „Dosadno...” rekla sam, a Lena se složila sa mnom. Nastavnica nam je pokazivala različite inicijale, a nama je jedan posebno ostao u pamćenju. Bio je to čudesan i misteriozan inicijal ukrašen velikim zelenim zmajem koji čuva nekakav ključ iz kojega se proljeva krv. Oduševljene inicijalom i nakon škole nastavile smo razgovarati o njemu. Kad sam taj dan napokon usnula, osjećaj je bio drukčiji nego inače. U snu mi se pokazao onaj isti zmaj s misterioznoga inicijala. Osjećala sam se kao da mi nešto pokušava reći. Repom je pokazivao po porukama na zidu koje su bile napisane glagoljicom. Ništa ga nisam razumjela. Sutradan me zvala Lena i ispričala mi kako se i njoj u snu pojavio zmaj s porukama na glagoljici. Nakon što smo sklopile sve zmajevе poruke, dobile smo rečenicu. No, postojao je problem. Poruka je bila na glagoljici i nismo je razumjele. Otišle smo do knjižnice da pročitamo rečenicu. Pronašle smo knjigu u kojoj su bila zapisana sva glagoljična slova i još mnogo zanimljivosti o glagoljici. Ostale smo u čudu kad smo otkrile poruku pred nama. U rečenici je pisalo: Pronađite ključ zakopan na groblju Mirogoj pod imenom Katarina Radić, a kad ga iskopate, pobjegnite iz grada do sumraka ako ne želite da od vas ostane samo pepeo. Odmah smo se bacile na posao. U obližnjoj smo trgovini kupile velike lopate i zaputile se prema groblju. Vrijedno smo kopale dok napokon nismo pronašle ključ. Potom smo se vratile kućama, spakirale se, a onda se iskrale da nas roditelji ne čuju. Našle smo se ispred moje zgrade, a tamo nas je dočekala i crna limuzina. Pažljivo smo joj prišle. Čovjek koji je bio unutra pokazao nam je isti onaj inicijal koji nam je pokazivala i razrednica u školi. To smo shvatile kao znak da uđemo u limuzinu. Bilo nas je strah, ali ostale smo hrabre.

Na radiju smo čule vijest kako se zagrebački zmaj što je spavao ispod Medvednice više od petnaest stoljeća probudio i zapalio čitav Zagreb. Rekli su da se krv proljevala gradom i da je sve bilo u pepelu. Odjednom nas je obuzeo osjećaj tuge i straha. Vozač nam je rekao da zmaj smatra da su Zagrepčani štetni za inicijale i da ih ne poštuju. „Ali naša obitelj...” jedva smo promucale. „Zmaj je jako star i bilo mu je vrijeme da izabere nove zaštitnike

inicijala – vas dvije”, rekao je vozač. Nakon duge vožnje napokon smo stigli. Izišle smo iz limuzine zaprepaštene pogledom. Bile smo u pustinji! Čovjek je nestao prije nego što smo se stigle okrenuti. Ostavio nas je same u pustinji bez ikakvih uputa što da dalje radimo. Bile smo umorne i preplašene. Sjele smo na mekani, topli pijesak što ga sunce grije. Iznenada se sve zatreslo. Iz pijeska je izašao golemi pustinjski crv. Krenule smo bježati, ali se za tren oka uvukao pod pijesak i stvorio ispod naših nogu. Ubrzo smo mu se našle na leđima. Shvatile smo da nam crv ne želi nauditi, već da nas nekamo vodi. Nedugo poslije, našle smo se ispred golemoga hrama. Na vratima je bio onaj isti inicijal sa sata povijesti. Znale smo da smo na pravome mjestu. Otključale smo vrata ključem koji smo iskopale. Ušle smo. Na ulazu nas je odmah pozdravilo na stotine personificiranih inicijala. Sve je bilo pozlačeno i otmjeno iznutra. Lena je odjednom počela trčati prema nečemu, a ja sam otišla za njom. Ispred nas nalazila se velika kamena ploča s izrezbarenim inicijalom koji nas je doveo do ovdje. Na njoj je bio uklesan tekst na glagoljici. Uz pomoć posuđene knjige razumjele smo što piše: Poštovane gošće, pozivam vas da postanete vladarice carstva inicijala. Ispod sebe možete primijetiti pukotinu u podu, razbijte je do kraja i naći ćete se u svijetu u kojemu žive glagoljični inicijali koji trebaju svoje čuvarice, a za taj zadatak odabrane ste upravo vas dvije. Potpisivanjem ove ploče potvrđujete vaš pristanak. Lijep pozdrav. Zmaj. Očarane, potpisale smo se na kamenu ploču te je hram postao naš novi dom. Razgovarajući s inicijalima, shvatile smo da su postojali ljudi koji su ih htjeli iskoristiti za premoć u svijetu i širenje laži, a ne za ono za što su stvarno stvoreni – za prenošenje priča o hrvatskoj povijesti i jeziku.

Odjednom sam čula glasan prasak. Bila je to moja nastavnica koja je bijesno vikala na mene. Sva izbezumljena uspravila sam se i upitala Lenu: „Što se događa?” „Zaspala si...” odgovorila mi je ona. Razrednica je bila crvena kao paprika. Upisivala mi je dugačku bilješku. Ispričala sam joj se, ali nije me željela slušati. Potištena, ali još uvijek pod dojmom, krenula sam prepisivati školski rad s ploče.

Narednih tjedana jedino o čemu sam mogla razmišljati bio je moj san. Počela sam više cijeniti našu povijest i razvijanje hrvatskoga jezika. Lenu je moj san također motivirao za istraživanje povijesti hrvatskoga jezika i pisama, pa smo se zajedno pridružile izvannastavnoj aktivnosti gdje smo dodatno učile o glagoljici, inicijalima i povijesti jezika.

Tajna inicijala

Bio je to lijep i sunčan dan kad smo moja obitelj i ja odlučili otići u Jurassic park. Na tatinu izrazu lica vidjela sam da nešto smjera. Stalno je ponavljao da ćemo doživjeti pravu pustolovinu koja će nam promijeniti život.

Moji su roditelji rastavljeni od moje sedme godine. Trenutačno imam petnaest i pola svojega života živim u tome nesporazumu, ali moja me baka često tješila da „ne berem brigu” oko toga. Ipak smo se sastali ovaj tjedan za moj rođendan, baš radi ovoga malog provoda. Nisam ih često viđala skupa nakon razvoda, ali znam da je ovaj put nešto bilo vrlo čudno. Pažljivo sam promatrala kako tata jede kremšnitu za našim starim stolom koji je prije bio simbol naše obitelji. Prije nego što smo krenuli, prisluškivala sam zvuk iz tatine sobe, ali nisam mogla razumjeti o čemu on priča i s kim.

Napokon smo krenuli na put. Kad smo stigli, tata nas je upoznao sa svojim prijateljem koji je me podsjećao na zaštitara u zatvoru, ali se nisam brinula. Rekao je da će nas odvesti u VIP sobu. Sad mi je postalo jasno zašto se tata ponašao čudno. Pripremao mi je rođendansku zabavu. Onaj strašni zaštitar čak mi je dao poklon, ali je rekao da ga otvorim tek poslije za dodatno iznenađenje. Međutim... kad su se začula škripeća željezna vrata, shvatila sam da je ovo bilo sve samo ne rođendansko iznenađenje. Čuvar nas je zaključao unutra i rekao: „Pa kad i zid ti piše, ti pročitaj.”

Ništa mi nije bilo jasno. Nakon što smo se mama i ja smirile, odlučile smo probati izići odavde. U glavi mi se stalno ponavljala rečenica onoga čuvara. Tražila sam tragove po zidu, i nešto sam stvarno našla. Napola izbrisano u donjem desnom kutu pisalo je: ispod kantunala. Nisam imala pojma što je kantunal, ali u ovoj prostoriji to je bila jedna jedina stvar koju je moja mama imenovala: „Gle čuda – kantunal.” Ispod toga kantunala bilo je pismo, ali na glagoljici. Jedino je što je pisalo na latinici: „Gledaj svoja posla.” Došlo mi je da odustanem i čekam da nas netko pronađe. Moja se mama nije dala lako smesti i bila je u pravu jer je uočila nešto vrlo korisno. Na drugome zidu sitnim slovima pisalo je: Posao. Nije bilo teško spojiti dva i dva te smo zaključili da se na tome zidu nalazi popis svih glagoljičnih slova uz latinična.

Nakon nekih sat vremena uspjele smo dešifrirati pismo koje nam je otvorilo vrata u nekome trećem zidu. U tome trenutku uhvatila me nepoznata panika. Počela sam plakati, a ni sama ne znam zašto. Sve što sam htjela bilo je otići kući i istuširati se kao i svaki drugi normalan dan. Iza nepoznatih vrata nalazio se tunel koji je vodio još više prema dolje. Panika je prestala, kao da me moj organizam upozoravao na to da je dolje čista sloboda. Mislila sam da

je ovo sve bila spačka za moj rođendan. Mogla sam jedino očekivati svojega oca dolje. Dolje nije bilo ni traga tati. Razočaranje me obuzelo. Međutim, nije dolje bio mrkli mrak. Dolje je stala žena i rekla je da je naše vrijeme došlo. Nije mi dugo trebalo da shvatim da je to tatina nova žena. Uzela je iglicu sa stola na kojemu su stale neke odvratne čudne ruže i nekakvo pismo, opet na glagoljici. Uspjela sam pročitati da piše „Smrt je najljepša.”

Žena nas je nabola na iglu. Osjećala sam sve, a opet ništa. Znala sam to je bio kraj. I mama i ja nestale smo u tren oka. Ispostavilo se da mi je bilo suđeno umrijeti na moj petnaesti rođendan. Daleko od mojega pokvarenog oca.

Tajna inicijala

Mrzila sam ići kod svoje bake na selo. Sve do jedne subote kad sam otkrila bakinu tajnu i tajnu njezinih inicijala. Moja je baka oduvijek bila čudna i mirisala je po kiselom kupusu, ali o tome ćemo kasnije.

Kad sam bila mala, moja bi me majka ostavila na selu kod bake. Nikad nisam imala dobar odnos s bakom. Bojala sam je se, mislim da je to zbog djedove smrti. Djed je imao srčanih problema i preminuo je na dan mojega rođenja i od tad moja baka misli da donosim lošu sreću našoj obitelji. Kad sam napunila petnaest godina, moja je majka inzistirala da se idem vidjeti s bakom jer se dugo nismo vidjele. Nisam to htjela, ali je majka rekla da me se baka zaželjela. Duboko u sebi znala sam da to nije istina i da se moja majka želi riješiti mene bar za vikend. Pristala sam. Bili smo udaljeni od bake približno sat vremena vožnje. Kad smo stigli, baka je sjedila na svojoj fotelji i nije progovarala nekoliko minuta. Ugledala je moju majku, svoju kći, nasmijala se i nastavila gledati u jednu točku. Moja je majka poljubila mene i pozdravila baku. Nakon toga je otišla, a ja kao da sam sama.

Kod nje sam imala svoju sobu. Moja je soba bila mala i skoro prazna. Imala sam mali krevet i ormar. Krevet je bio tvrd kao cigla, a soba je imala neobičan miris. Soba u kojoj sam spavala bila je ispod tavana, svake večeri čuli bi se čudni zvuci poput lupanja, skakanja i puzanja. Večerima ne bih spavala, uvijek me bilo strah, a baka kao da se već navikla i kao da zna što je gore. Jedne subote baka je otišla na tržnicu, a ja sam ostala sama u kući. Pomisao na one zvukove bila je zastrašujuća. Govorila mi je da sve mogu raditi, ali da ne idem na tavan ama baš nikad. Mislila sam da je to zato što gore čuva neke djedove stvari koje ne želi da se unište, ali ja ne bih uništila ništa što je djedovo.

Polako sam krenula gore, a stare drvene stepenice škripe. Na tren sam zastala, ali sam shvatila da moram saznati što ili tko je gore. Kad sam otvorila vrata, zamirisao je neki čudni miris, poput nečega trulog. Kovčeg na drugome kraju tavana otvorio se, a ja sam se krenula tresti, ali sam odlučila otići do toga kovčega. Knjiga se otvorila. Na toj su knjizi bili čudni znakovi. Shvatila sam da su to isti znakovi kakvim baka piše. Kad sam pitala baku koji su to znakovi, ona mi je rekla da su to slova staroga pisma glagoljice. Od toga dana počela sam istraživati, kako baka kaže, glagoljicu. Naučila sam dosta toga o glagoljici, ali znam da ima dosta toga što trebam saznati.

Na kraju se otkrila tajna zašto me baka mrzi. Djedova ljubavnica zvala se isto kao i ja. Od toga dana moja se baka zaklela da će do kraja svojega život mrziti svaku Ninu koja postoji u njezinoj blizini.

Pitala sam baku za to jer sam htjela saznati pravu istinu. Moja baka je inzistirala da odem inače da ću ostati s njom do kraja njezina života. Otrčala sam iz kuće i krenula zvati mamu. Mama se nije javljala pa sam krenula pješke. Bilo me strah, ali sam sigurno stigla doma.

Glagoljica

Ova slika glagoljice sa životinjom omotana na stupu podsjeća me na puno stvari, kao na lava, zmaja, ali najviše na zmiju koja ima puno prošlosti u svojoj priči. Ali gdje se ta zmija još nalazi u priči? Kod Adama i Eve. Oni imaju jednu priču u kojoj su bili prvi i jedini ljudi na Zemlji koje je stvorio Bog. Njih su dvoje živjeli u rajskome vrtu. Tamo je bila jedna zmija, koja je opisana u Bibliji kao vrag, koji je nagovorio Evu, iako im je Bog zabranio, da jedu sa zabranjenoga drveta. U ovoj priči ta je zmija ona zmija iz glagoljice koja se penje na stup, ali kod Adama i Eve ona se bila penjala na drvo i gledala ih zločesto kao što za mene zločesto izgleda ova zmija u glagoljici.

U glagoljici ima ta zmija jedan čudni okrugli predmet u ustima, koji me podsjeća na jabuku iz Adamove i Evine priče, gdje su jeli jabuke i zatim su prekršili zapovijed Božju. U slici glagoljice vidi se jedan crveni materijal kojemu na dnu visi isti predmet kao u ustima od zmije. Taj dio izgleda kao da zmija dijeli taj predmet drugima, slično kao što je nagovorila Adama i Evu da jedu jabuku. Zmija je ponudila Evi jabuke za jelo, na tu me priču podsjeća ova slika jer taj crveni materijal metaforično izgleda kao neka zla ruka koja nudi zabranjeno voće.

Tajna inicijala

Mrzim nepravdu, a ona vlada u ovome gradu. Nepravda je izgnala moju baku daleko odavde. Napustila je posao, kuću u kojoj je odgajala svoju kćer, u kojoj nije dočekala mene; rodila sam se kad je već živjela daleko, na vrhu planine. Odbačena je jer nije mogla šutjeti, proglašena vješticom jer nije htjela živjeti pod muškarčevom čizmom.

Svako ljeto provodim kod nje, a kad nisam tamo, šaljem si pisma. Tako sam i danas primila pismo, sasvim neobično. Pitate se zašto? Pa... Kad ste zadnji put primili pismo pisano glagoljicom? Zapravo... Kad ste primili pismo pisano glagoljicom? Pomislila sam da baka zna da volim proučavati pisma i da jednoga dana želim postati paleografkinja, pa me htjela zaokupiti jer također zna da sam često sama. Moram priznati, srce mi je brže zakucalo, već sam se vidjela kako pomno prepisujem svako slovo u latinično, no čim sam ga otvorila, iz njega je izvirio zmaj. Odskočila sam pa se samoj sebi nasmijala – nije to bio pravi zmaj, bila je riječ o crtežu. Nacrtana zvijer omotala se oko glagoljičnoga slova I. „Zanimljivo”, pomislila sam, „Zašto baš zmaj?” Možda je u pitanju simbol mudrosti, zaštite? Ipak, čini mi se da bi trebao predstavljati vatru. Vatra je prirodna pojava, narančasta, žuta, crvena, tako živahna sigurno može simbolizirati snagu, naš vodič za dobro i pravedno. Uvijek sam se pitala gdje je nestala vatra ženama, gdje je nestao vodič za pravdu, gdje su nestale naše oči kroz koje smo vidjele da nas nitko ne može kontrolirati i da nismo samo strojevi za rađanje djece.

Moja je majka primjer žene šupljega srca, ona u sebi nema vatru. Zašto je tako? Kako je moguće da se sasvim predala mojemu ocu kad je njezina majka, moja baka, jedna od rijetkih koja je puna vatre i svjesna da su žene prije nas umirale za ono što danas zovemo ravnopravnost i neovisnost. Mi smo žene čarobne i sve do jedne posebne. Imamo svoje oči, zašto dopuštamo da ih pokrivaju? Ljutnja, to je ono što osjećam svaki put kad vidim ženu na ulici. Kako? Zašto? Otvori oči, vidi tko smo i što možemo! Moja je baka odustala od revolucije, ali ja nisam. Nisam jer znam da svaka žena vrijedi više od ovoga što pokazuje. „Zmaj je žena, a žena je zmaj”, znala sam se smijati baki kad mi je to govorila, ali što više rastem, shvaćam da je to zapravo istina. Sigurno je riječ o tome! Zmaj na inicijalu predstavlja ženu!

Nije mi trebalo dugo da dešifriram pismo, a svaka je riječ bila važna i mudra.

Pismo je išlo ovako:

Zmaj je žena, a žena je zmaj. Draga moja zmajice, prije tebe bila sam sama. Tvoja mama proglasila me ludom i rekla da si hitno trebam naći

muškarca, ali to nije istina. Ne trebam muškarca i nisam luda. Jedna od mnogih stvari koje sam u životu naučila jest to da, ako te proglašaju ludom, sasvim si blizu istini. Kad si se rodila, znala sam da ćeš biti zmajica, da ćeš znati prepoznati nepravdu i hladnoću koju Grad nosi na leđima te da žene nisu samo muškarčeva pratnja. Često me pitaš zašto sam odustala od borbe. Umorna sam, znaš, nisam dovoljno snažna, čak ni glasna. Ja nisam hrabra kao Marija Jurić Zagorka ni kreativna kao Ivana Brlić-Mažuranić. No, ti jesi i zato vjerujem u tebe, samo je pitanje trenutka kad će i drugi početi. Od malena te učim da ćeš se kao žena suočiti sa stereotipima i očekivanjima te da će ti biti teško kao ovci u čoporu vukova. Unatoč svemu, ostani svoja, ostani hrabra i ne daj nikomu da ti kaže kako se trebaš uklopiti i što trebaš činiti. Jedino što ti trebaš jest biti glasna jer je svijetu potrebna jedna zmajica, a to si ti! Ne boj se, pokaži svijetu zube, a ženama istinu! Dokaži svijetu da feminizam nije glupava ideja i da su žene više nego samo majke. Pokaži im vatru i žensku ljutnju, pokaži im sebe! Volim te, zmajice, uvijek ću biti tu. Ako ikad posumnjaš da me nema, pročitaj ponovno ovo pismo.

Ljubl'u tja, tvoja baka

Baka je napustila Grad, od toga je prošlo dvadeset godina. Danas imamo gradonačelnicu, Zemlju premijerku, a svaka žena nosi svoju vatru. Što se tiče mene – postala sam paleografkinja i aktivistica za ženska prava. Više nisam ljuta. Pismo uvijek nosim sa sobom, ima posebno mjesto u mom srcu i u mojoj torbi. Saznala sam što je u pismu, a za ostale, pa... Ako ih zanima, neka nauče čitati glagoljicu i otkrivati tajne inicijala.

Čuvar knjige

U starim vremenima, kad su se knjige pisale rukom, a tinta nanosila perom, postojao je jedan skriptor skriven daleko iza sedam gora i sedam mora. Tamo je danima i noćima prepisivao knjige, svaku riječ posebno i s puno ljubavi. Tomu je mladom pisaru ime bilo Marko. Bio je tih, povučen i strpljiv, ali i pomalo znatiželjan. Dok su drugi pisari pisali samo ono što su morali, Marko je katkad na rub stranice nacrtao sitnu zvijezdu, cvijet ili neko neobično stvorenje samo zato što je htio da knjiga ne bude prazna i dosadna.

Jedne vrlo hladne večeri, dok je vani padao snijeg, Marko je završavao zadnju stranicu jedne knjige. Plamen svijeće titrao je, a sjene su plesale po zidu Markove sobe. Na rubu zadnje stranice nacrtao je čudnovato biće. Tanko tijelo poput zmije, glava slična sovinoj s dva velika oka koja su nalikovala jezerima. Na vrhu glave nacrtao je mali, zlatni detalj kao da to neobično stvorenje nosi zlatnu krunu. U šali je tomu čudnovatom biću šapnuo: „Ti ćeš čuvati ovu knjigu.“ Zatvorio je knjigu i otišao na spavanje.

Kad je svijeća dogorjela, a lagani, hladni vjetar prošao kroz sobu, onaj mali, zlatni detalj gotovo je neprimjetno zasjao. Knjiga se podigla, a čudnovato je biće polako otvorilo oči. Ono je bilo rođeno iz papira i tinte. Kad je progledalo, nije znalo gdje se nalazi. Okretalo je svoju sitnu glavu i gledalo slova oko sebe. Slova su bila posvuda. Polako je počelo shvaćati i da svako od tih slova nosi neku priču, misao ili uspomenu. Nakon nekoga vremena i promatranja slova biće je počelo puzati uz rub stranice i čitati. Čitalo je o kraljevima, princezama, ratnicima... Svaka mu je riječ bila poput hrane.

Godine su prolazile, a pisari su se mijenjali. Knjiga je putovala iz Markove sobe u škole, a iz škola u knjižnice, no to je čudnovato biće uvijek ostajalo na istoj stranici. Ljudi su često primjećivali neobičan crtež na rubu stranice, ali bi ga djeca baš dugo gledala. Govorila bi: „Pogledaj! Kao da nas gleda.“ I bila su u pravu. To je čudnovato biće promatralo svakoga tko je čitao knjigu. Ako bi netko čitao knjigu pažljivo i s ljubavlju u očima, njegove bi velike, plave oči zasjale, a ako bi netko knjigu čitao nepažljivo i grubo bi okretao stranice, biće bi se povuklo iza slova i čekalo osobu koja knjigu poštuje. Osim toga, to je neobično biće imalo jednu moć. Kad bi netko znatiželjno čitao knjigu, i ne samo očima već i srcem, tada bi čudnovato biće repom dotaknulo rub teksta, a riječi bi u glavi čitatelja postale nekako posebnije. Nitko nije znao zašto su neke knjige posebnije od drugih osim toga malog i neobičnog čuvara knjige.

Godine su prolazile, prošla su desetljeća, pa i stoljeća kad je knjiga završila u jednoj velikoj i tihoj gradskoj knjižnici. Jednoga je popodneva u tu knjižnicu ušao mali dječak. Dugo je promatrao knjige koje bi mogao posuditi,

no na kraju se odluči baš za knjigu s neobičnim bićem. Otvorio je stranicu na kojoj se ono nalazilo.

Dugo su se promatrali. Činilo mu se kao da su velike plave oči toga bića zatreptale. Dječak se nasmiješio. Biće je iz dubina stranica podiglo glavu i zaplesalo po rubu stranice znajući da je pronašlo novoga čitatelja koji će knjigu čitati s ljubavlju u očima i čistom znatiželjom i sluteći da dječak još uvijek vjeruje da u knjigama žive tajne.

Tajna glagoljice

Dogodilo se to prije mjesec dana kad je pronađena knjiga. Bila je to knjiga iz 11. stoljeća, a pronađena je u dvorcu kralja Zvonimira, skrivena ispod drvene podne daske u sobi u kojoj su inače bile smještene sluškinje.

Ja sam Antonio, povjesničar. Radim taj posao dvadeset godina i obožavam ga. Kad su pronašli knjigu, poslali su je meni. Moje je zadatak bio latinicom prepisati knjigu jer je knjiga bila na glagoljici. Cijeli sam dan radio u miru. Bila je to debela knjiga u kojoj je kralj Zvonimir opisivao svoj život. Priznajem da sam bio počašćen jer sam mogao čitati knjigu kralja Zvonimira. Već nakon nekoliko stranica u knjizi se pojavilo nešto neobično. Bilo je to slovo koje nikada nisam vidio. Izgledalo je poput stupa koji je na vrhu imao dva oka. Nisu to bile obične oči. Bile su plave, a kad bih gledao u njih, osjećao bih se kao da tonem u beskraj. Osim očiju, oko stupa je bilo i omotano nekakvo biće s glavom zmaja i tijelom zmije. Ispod slova bila je crvena mrlja neobičnoga oblika. Bio sam znatiželjan. Što je moglo značiti takvo slovo?! Započeo sam istraživanje po internetu i po knjigama, ali nisam pronašao odgovor. Ubrzo sam odustao i nastavio sa svojim poslom. Kad mi je ostalo još samo nekoliko stranica, u moje su se misli vratile one plave oči. Okrenuo sam zadnju stranicu. Bila je neobično debela i tvrda. Proučivši je, shvatio sam da su to dvije slijepljene stranice. Pažljivo sam ih razdvojio. Između njih nalazila se karta. Premda je bila u lošem stanju, na njoj se jasno vidjela Hrvatska. Posebno je bio istaknut otok Krk. I to onim tajnim slovom s neobičnim plavim očima!

Nakon pet dana zaputio sam se sa svojim timom povjesničara na otok Krk. Stigavši, započeli smo potragu. Raspršili smo se po cijelome otoku. Nakon dva dana potrage pronašli smo spomenik. Bio je to duguljasti kamen na kojemu je bilo isklesano Zvonimirovo ime. Započeli smo s kopanjem. Ubrzo smo iz zemlje izvukli kovčeg. Bio je zaključan, ali smo ga otvorili željeznom polugom. Imali smo što vidjeti! U kovčegu je bila kruna, nekoliko zlatnika, a na samome dnu omotnica. U omotnici se nalazio papir s onim tajanstvenim slovom na jednoj strani, a na drugoj je strani stajalo Zvonimirovo objašnjenje tajanstvenoga slova. On je bio oženjen Jelenom, sestrom ugarskoga kralja Ladislava. Taj je brak bio sklopljen zbog političkih odnosa s Ugarskom. U njegovu je srcu zapravo bila obična sluškinja Ana kojoj pred javnosti nije mogao iskazati svoju ljubav. Zato joj je slao pisma na kojima se nalazilo to neobično slovo s plavim očima, njezinim očima u kojima se zmaj, zapravo on, kralj Zvonimir, utapa. Kad Ana više nije mogla podnijeti Zvonimirovu „ljubav“

to slovo. Tada joj je još i rekao kako je u toj knjizi ispisan cijeli njegov život, a njezine su oči u toj knjizi ipak najposebnije.

Bila je to zanimljiva pustolovina u kojoj sam naučio kako ljubav nema granica. No, što se na kraju dogodilo sa Zvonimirom i Anom?! To je ono što me sada zanima!

Tajna inicijala

Marin Podravec prosječni je Purger. Jede zagrebačke odreske, navija za Dinamo, svake nedjelje ide u Zoološki s roditeljima i voli Nikolu Teslu. On je i više od Purgera. Čita krimi prozu, Pavla Pavličića i zapljenjuje sve moguće novine s kvizovima.

Ovoga su vikenda stvari malo drukčije. Marin je, dok se veselo pripremao za nedjeljni odlazak u Zoološki, ometen kucanjem na vrata. Tamo su se našli njegovi roditelji, Igor i Mirjana Podravec.

„Dušo, ne idemo u zoo.” rekla je mama suosjećajno. „Ali zato idemo na izlet na Krk!” prekinuo ju je tata. Pomalo razočaran, no ipak veseo zbog nove avanture, Marin se nasmijao. „S nama idu i Otto, Petar, Anamarija i njihovi roditelji. Usput, Barba Šime ponudio se za vodiča”, viknula je mama gurajući smiješan slamnati šešir na glavu.

Čim je s time završila, polila je Marina kantom kreme za sunčanje. Jako sunce, kaže. Brzo su se požurili niza stubište i ušli u auto. Ubrzo su krenuli na put. Nakon nekoliko sati stigli su na odredište. Svi su bili na okupu. Anamarija, hipster cura u koju je Marin zatreskan, već je mahala mobitelom po zraku zbog manjka interneta. Petar, mucavi dječčić obučen kao Charlie Chaplin, nešto je grickao, a Otto, friški Nijemac iz Berlina, jednostavno je postojao. Dogegao se i barba Šime. Noga mu je bila svezana u gips, a kao štakom koristio se sačmaricom. Ubrzo su djeca dobila dopuštenje da se odu igrati u obližnju šumu. Nedugo nakon našli su neku ruševinu, vjerojatno iz 7. stoljeća. Odlučili su ući lbez riječi. Čulo se jedino Petrovo mucanje i grebanje zubima.

„Što je ovo?” pitala je Anamarija vidjevši neku policu. „Oružara, valjda. Vidite! Još ima oružja!” rekao je Marin vidjevši sjekiru, mušketu i komad užeta. „A-a-a ovo...?” pitao je Petar upirući drhtavim prstom na tamno stubište. „Ne znam”, rekao je Marin. „Lass uns hinenghen!” uzviknuo je Otto i otrčao unutra. „Čekaj!” uzviknuo je Petar i s ostatkom skupine ipak otišao unutra.

Na kraju stubišta bila je velika prostorija. Na zidovima je bila iscrtana glagoljica, a na početku svake priče inicijal. Svi su gledali u inicijale, no odjednom ih je trgnuo vrisak. Okrenuvši se, vidjeli su Anamariju sleđenu od straha. Soba nije bila mala bez razloga. Na sredini je sobe bio ogromni kostur zmaja koji je vonjao čudnim vonjem vina. Stajali su tako prestrašeni minutu, a onda je Marin ugledao vrata za drugu sobu. Otišao je do njih, ali kako bi ih otključao, trebao mu je ključ. Osvrnuvši se, rekao je: „Ništa. Ne možemo dalje.” Svi su potom pokunjeno spustili glave od razočaranja i planirali izići i otići u kamp, ali čim su stali na prvu stepenicu, vrata podruma zatvorila su

se. Zaglavili su. Marin je zbunjeno krenuo govoriti teorije, Otto se sklupčao u neki kut, a Petar je osjetio da su mu se njegove dotada suhe hlače smočile.

„Ljudi, vidite ovo!” uzviknula je Anamarija ubrzano tipkajući po mobitelu. „Prevela sam neki tekst i kaže da je ključ za vrata...” stala je. „Gdje je?” upitao je Marin. „Tamo”, uperila je Anamarija u ključ koji je bio obješen za zmajev zub. Ubrzo su ga uzeli i ugurali u bravu. Brava je toliko zaškripila da su se komadi priča na glagoljici krenuli raspadati zbog buke. Otvorili su teška vrata i našli su sobu punu pisama. „I ovo je sve samo za pismo?” pitala je Anamarija vrteći očima. „Ja... Ne znam.” rekao je Marin zbunjeno i pomalo razočarano. Nasred nove sobe bio je stol s hrpom svitaka glagoljice. A i na zidovima je nije bilo manjka. „Tko g-g-god da je ovo pisao mora da je bio zaluđen pismom.” zaključio je Petar skrivajući mokru mrlju na hlačama. Ubrzo je Marin uzeo svitak da ga pročita. Na prvu ništa nije razumio, no nakon nekoga su se vremena slova krenula micati. „Smiješno, ha? Slova izgledaju kao da se pomiču”, rekao je Marin sarkastično. „Marine, slova se uistinu pomiču”, rekao je Petar. Ubrzo su se krenula toliko puno micati da su počela proizvoditi čudan zvuk. Prvo je to samo bila škripa, a ta se škripa onda pretvorila u govor. Od toliko govora i glasova Marin je uspio čuti samo riječi: strah... danak... rat... zmaj... kralj... sloboda i mnogo drugih mogućih i nemogućih riječi. Ubrzo, glagoljica se na zidu krenula micati. Formirala je čudan inicijal, izgledala je kao kakav stup sa zmajem. Ubrzo je sve utihnulo. Slova su se vratila na mjesto i govor je umuknuo. Svi su bili u čudu, ali su se osjećali kao da su naučili nešto novo. Izišli su iz sobe, zaključali je i Marin je strpao ključ u džep. Svi su bili zbunjeni, Anamarija je otvorila usta da nešto kaže, ali nije uspijevala pronaći riječi.

Stajali su tako u čudu još neko vrijeme, a onda su čuli glasove na vrhu skala. To su bili roditelji i barba Šime. Vesela su djeca, svi osim Anamarije, pohrlila roditeljima u zagrljaj. „Vidim da ste našli Pozoja”, rekao je Šime gledajući na kosti. „Koga?” upita Marin prišavši mu. „Pozoj, legendarni 'rvatski zmaj? Vaša generacija danas ništa ne zna. Mislilo se da je u Zagrebu, ali očito nije”, rekao je barba Šime.

Na putu do kuće slušali su barba Šimine priče o zmaju. Kad su došli, već je pala noć i Marin je zamišljeno večerao. U isto su vrijeme Marinovi prijatelji debatirali u svojim domovima o tome je li ovo bio san ili java. „Ovo je bilo stoput bolje od zoološkoga...” mislio je Marin Podravec.

Tajna inicijala

Moj djed često je bio dosta čudan, nerijetko bi me strašio svojim lovačkim pričama. Ili pak nasmijavao kad bi mi pričao načine na koje bi djevojkama iskazivao ljubav.

Prije nekoliko godina moj tata i moja mama rastali su se i ja sam trebala ići živjeti s tatom, ali je on završio u zatvoru zbog svoje ovisnosti o alkoholu i kockanju. Mama je napustila državu s bratom i ostali su mi samo djed i baka s tatine strane. Kad sam se tek doselila kod njih, djed mi je pokazao vrata od jedne prostorije u koju ne smije ulaziti nitko osim njega. Nisam puno razmišljala o toj prostoriji, mislila sam da unutra krije svoje puške iz starih lovačkih dana i da me jednostavno ne želi prestrašiti.

Ne tako davno kad sam tek napunila šesnaest godina mojih nekoliko prijateljica i ja htjele smo imati prespavanac. Zaboravila sam napomenuti curama da ni pod koju cijenu ne ulaze u sobu. Dok smo svi spavali, jedna prijateljica čula je čudne zvukove i ušla u sobu, nažalost, djed je bio unutra i od toga trenutka ona je nestala i svi se ponašaju kao da nikad nije ni postojala. Od toga dana sanjam što bi to moglo biti tako bitno da nitko ne smije vidjeti.

Djed je sve više vremena provodio unutra i postao je čudniji. Tvrdio bi da ide spavati u sedam navečer, ali iz jutra u jutro podočnjaci su mu bili sve veći, a i baka je spomenula da već dugo nije spavao u svojem krevetu. Jednoga dana, dok smo jeli ručak, baka je samo pala na pod i prije nego što smo mogli procesuirati što se zapravo zbilo, njezino srce prestalo je kućati. Priznajem da mi nije bilo svejedno i da mi je kroz glavu prošlo da je možda djed kriv za njezinu smrt.

Mjesec i pol kasnije na čitanju oporuke koju je baka ostavila u sudnici smo sjedili djed, dvije bakine sestre, moj brat, moja majka i ja. Baka je sve što je imala ostavila meni, ali u svim tim stvarima pronašlo se jedno pismo, pismo za Brunu. U pismu je baka rekla da nije djed jedini koji zna što se krije iza vrata i da budem sigurna da je, ako ona ikad iznenada umre, on kriv. Ali mene to nije čudilo jer je za moje oko zapelo to kako se baka potpisala. To nisu bila normalna slova, izgledala su čudno, pa čak i kao da ih je izmislila. Odlučila sam da više nemam što izgubiti i da ću bez imalo straha ući u tu sobu, pa makar mi bilo zadnje.

I tako, dok je djed bio na poslu, odlučila sam ući u tu sobu kao što bih ušla bilo u koju drugu. Kvaka se polako pomakla prema dolje, vrata zaškripala pa se i otvorila. Mislila sam da ću naći mrtva tijela, ili nešto gore, ali na zidovima su samo bila neka slova. Ista ona slova kojima se i baka koristila. Pogledala

sam malo oko sebe i vidjela knjigu na kojoj piše glagoljica, a unutra je bilo objašnjeno svako slovo.

U jednoj maloj kutiji pokraj knjige bila su pisma, na svakome pismu slika osobe za koju je ono bilo namijenjeno. Među svima njima napokon sam našla svoje, polako sam sjela na pod i počela dešifrirati slovo po slovo. A u pismu djed piše: „Draga Bruna, ako čitaš ovo pismo, želim ti samo reći bravo jer si prva osoba koja je u sobu ušla samo s pitanjima u glavi. Nikakav strah ili savjest te nisu mogli spriječiti da pronađeš odgovore. Nisam ubio baku, ali imaš sva prava biti ljuta jer uza sve to zbog mene nema tvoje prijateljice.”

Stala sam na trenutak. Nije me mučila bakina smrt, već to gdje je moja prijateljica i što se s njom dogodilo.

Baš kad sam htjela odustati od svega, primijetila sam neka stara drvena vrata u podu. Kad sam ih otvorila vidjela sam ljestve, puno knjiga i novi svijet koji čeka da ga netko otkrije. Uskočila sam unutra bez straha da se nikad neću vratiti. A ono unutra novi svijet i na ulazu ploča na kojoj piše nešto onim čudnim slovima. Primijetila sam da unutra postoje i kuće i ljudi. Tad se u meni ponovno probudila nada da je tu moja prijateljica.

Satima sam hodala od kuće do kuće, i ona nada koja se nedavno probudila polako je počela jenjavati. Na kraju ovoga malog gradića bila je velika kuća, a u njoj točno ona osoba koju sam tražila. Pokucala sam na vrata jedne bijele kamene kuće, kad ono, vrata mi je otvorila... ona. Otkrila mi je svijet tih čudnih slova, svijet glagoljice. Napisala sam djedu oproštajno pismo koje sam kasnije odnijela do izlaza i bacila ga unutra. Odlučila sam tu započeti novi život. Bez djeda i čudnih misterija.

Prošlo je nekoliko mjeseci od toga dana i od tada više na slova ne gledam kao na crte po papiru, nego ih gledam kao ključ za novi svijet. Od djeda nisam čula ni riječi, ali tko zna, možda je bolje da sad njega čuvam kao tajnu, a ovo čudnovato pismo pokažem ostatku svijeta. A što vi mislite?

Tajna inicijala

O tajni inicijala priča se još od 7. stoljeća kad su Hrvati dolaskom na današnje područje sakrili svoju moć od mnogih neprijatelja i prijetnji. Onaj tko je otkrije ima mogućnost pristupiti novoj stvarnosti u kojoj može učiti o glagoljici i hrvatskoj povijesti te književnosti. Tajna je skrivena u tornju koji čuva zmaj, a mogu joj pristupiti samo oni najhrabriji.

Jednom davno hrvatski je kralj poslao svoje podanike po cijelome teritoriju Hrvatske nadajući se da će otkriti više o skrivenoj tajni. Jedan od podanika, vrativši se iz Dalmacije, dotrčao je preko dvora do kralja i sav mu zadihan rekao: „Kralju moj, imam jako dobru vijest. Na dalmatinskome otoku Molatu nalazi se Zmajska ploča napisana glagoljicom, koja skriva tajnu inicijala. Za potpuno dešifriranje potrebna nam je karta koja se spaja s pločom te otkriva put do velike tajne inicijala. No, postoji i problem. Za otvaranje vrata tornja, u kojemu je skrivena moć koju tajna skriva, neophodan nam je čuvar i njegov ključ. Svakih 30 godina odabire se novi čuvar iz loze Kančir, a lokaciju tornja moguće je saznati samo s pomoću ploče, karte, čuvara i ključa. Nažalost, ime i koordinate otoka na kojemu se toranj nalazi nisu poznate.” Kralj je zadovoljno slušao te potom odgovorio: „Idemo na Molat!”

Sutradan su krenuli prema Molatu. Kad su došli, kralj je naredio da se otok detaljno pretraži. Nakon pet dana uzaludne potrage kralj je polako gubio nadu, ali nije odustajao. Toga dana podanik je pronašao spilju u kojoj su bile poruke na glagoljici te je to prijavio kralju. Odmah su se zaputili tamo. Ušavši u spilju, našli su prvo slovo koje je prepisano na latinicu bilo g ili brojka 4, a dva metra dalje našli su opet isto slovo. „Vjerojatno je riječ o broju 44”, zaključio je kralj, „Nastavimo dalje!” Ostatak puta nisu imali sreće s pronalaženjem novih tragova. Dvadesetak minuta kasnije došli su do prostorije koja je podsjećala na radnu sobu, bila je hladna, mračna i prašnjava. Kralj i podanik počeli su pretraživati prostoriju koja je bila puna knjiga. Ona najprašnjavija kralju je upala u oko. On je uze te počeo listati, a jedan od listova koji nije pripadao toj knjizi ispade na pod. Kralj ga digne i na jednoj strani uoči glagoljični tekst, a na drugoj kartu. „Našao sam kartu!” pobjedonosno uzviknu kralj. U isto je vrijeme na drugoj strani prostorije podanik uzeo debelu knjigu tamnocrvenih korica. Bila je teška, a kad ju je otvorio, shvatio je da to nije bila knjiga, nego Zmajska ploča. „Ja sam našao Zmajsku ploču!” uzviknuo je podanik. Izišli su iz spilje i odmah prionuli na dešifriranje. Prvo su dešifrirali kartu na kojoj je pisalo SUTON. „To bi trebalo biti neko ime...” rekao je kralj. „Zar niste rekli da je toranj na nekome otoku čije ime, a i koordinate nisu poznate?” upitao je. „To je točno”, odgovori

podanik. Nakon nekoliko minuta mukotrpane tišine, kralj je uzviknuo: „Shvatio sam! Rekli ste da koordinate otoka nisu poznate, a mi smo našli broj 44 i ostatak nedešifriranih brojka, možda su to koordinate. Ime otoka također nije poznato, a mi smo dešifrirali ime Suton.” Nastavili su dešifrirati i ubrzo otkrili ostatak koordinata. Sastavivši je cijelu, dobili su 44.200°S, 14.700°I. „Sada nam treba još samo čuvar i njegov ključ”, rekao je kralj.

Sutradan su pretražili sve kuće na otoku. Ušli su i u zadnju kuću, staru i prekrivenu bršljanom. Tamo su zatekli pismo u kojemu je bilo napisano: „Nemoj me tražiti. Otišao sam u Šibenik tražiti odgovore na moja pitanja. Volim te, tvoj Ivan Kančir.” „Očito idemo u Šibenik”, rekao je kralj. Došavši u grad, odmah su se bacili na traženje nasljednika čuvara. Nakon mukotrpnoga traganja napokon su ga pronašli u jednoj od kuća blizu obale, a s njime su našli i ključ u obliku glagoljičnoga slova A. Krenuli su prema dešifriranim koordinatama. Dok su plovili, kralj je čitao knjigu u kojoj je pronašao kartu. U njoj je pisalo: Vrata zapečaćena čarolijom mogu se otvoriti samo ključem koji je prekriven čuvarom krvlju.

U ranu zoru na obzoru su vidjeli mali otočić na kojemu se nalazio samo toranj. Dolaskom na otok odmah su se zaputili prema tornju ne znajući da ispod njega počiva zmaj čekajući ljudsku dušu da kroči na otok. Stigavši do tornja, osjetili su blagi potres koji su lako zanemarili sve dok se iza njih nije pojavio zmaj. Zmaj je osjećao povezanost s čuvarom. Osjetio je njegovu prisutnost na otoku. Zmaj je znao da se čuvaru ne smije nautiti, stoga je bio bespomoćan pred kraljem i podanikom. Kralj je izvadio ključ i porezao čuvarov dlan. Pokušao je otključati vrata, ali bezuspješno. Kralj je bijesno počeo vikati, zbunjen zašto ne uspijeva. Opet je prelistao sve knjige i pregledao kartu, nadajući se da je nešto preskočio. Okrenuvši kartu, opet je pročitao SUTON i shvatio da suton nije ime otoka, nego vrijeme kad se obred treba dogoditi. Suton je trebao biti za pola sata. Tada je kralj ponovno krvlju prelio ključ te je ovoga puta uspio otključati toranj. Na vrhu tornja na stalku je našao debelu otvorenu knjigu te je, uzevši je u svoje ruke, spoznao tajnu inicijala.

Kralj je shvatio da moć nije oružje, već znanje. Njih trojica nakratko su se našli pred novom stvarnošću - onom u kojoj su bili okruženi glagoljičnim slovima, prizorima hrvatske povijesti i književnosti. Tajna inicijala i dalje je ostala skrivena, čuvar ju je nastavio čuvati, a kralj je stečeno znanje počeo širiti svojim narodom.

Radovi učenika srednje škole

NAGRAĐENI RAD - Margareta Vrcić, Srednja škola fra Andrije
Kačića Miošića, Makarska

NAGRAĐENI RAD

Margareta Vrcić, 2. razred
mentorica: Anita Zelić Tomaš
Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića, Makarska

Tajna inicijala

U tišini staroga dijela Sveučilišne knjižnice u Zagrebu kiša je lagano udarala po velikim prozorima. Bilo je kasno poslijepodne, a većina ljudi već je otišla. Samo je nekoliko lampa obasjavalo dugačke redove polica punih starih knjiga. Ana je došla u knjižnicu nakon kave s prijateljicama jer je trebala pronaći materijale za seminarski rad povezan sa starim pismima Hrvatske. „Oprostite, imate li neke knjige povezane sa starim hrvatskim pismima?“ upitala je Ana gospođu na pultu. „Imamo nekoliko starih knjiga povezanih s glagoljicom na gornjemu katu, danas ih više nitko ne traži. Pođi za mnom, pokazat ću ti.“ Ana je krenula za starijom gospođom rumena lica i kratke plave kose prema gornjemu katu. Kad su došli na gornji kat, Ana je primijetila velike i duge police te stare knjige raspoređene abecednim redom i po bojama. Došli su na odjel s glagoljičnim primjercima na desnoj strani. Gospođa joj je poželjela sreću te se vratila na pult. Ana je dugo pretraživala različite knjige, ali nije našla ništa dovoljno vrijedno za seminarski rad. Sjela je za stol te uzdahnula. U tome trenutku ugledala je jednu knjigu na gornjoj lijevoj polici. Nije to bila obična knjiga. Knjiga je bila crvene boje te je imala čudno naslikane znakove. Ana je prepoznala te znakove kao stare staroslavske tetovaže te je uzela knjigu i počela je proučavati. Knjiga je, za razliku od drugih, bila napisana u cijelosti na glagoljici. Listala je i listala, dok nije došla do jedne stranice koja ju je zaintrigirala. Na toj stranici bile su oslikane slike te je po sredini bio napisan kratki tekst na glagoljici. Oko prvoga slova teksta bio je zmaj. Kad je Ana dotaknula stranicu, slike su se počele pomicati te je tekst svijetlio. Ana je postala jako začuđena i znatiželjna te je odlučila prepisati tekst latinicom. Na internetu je pronašla što koje slovo znači te je započela s odgonetavanjem. Nakon dužega vremena uspjela je prepisati cijeli tekst te ga pročitala.

Kada brat zaboravi jezik brata, a hrast počne sušiti iznutra, nastat će doba Tišine. Tada će Velesova zmija postati veća od planine, a Perunova sjekira izgubiti svoj sjaj u magli ljudskoga zaborava.

Ana je dugo razmišljala o tome što to znači te je, nakon kratkoga istraživanja po internetu, shvatila da je tekst staro proročanstvo staroslavske mitologije te ga je netko u doba glagoljice, kad ga je čuo od starih ljudi, zapisao. Ana je još jednom pročitala prepisane riječi. U knjižnici je sad bilo gotovo potpuno tiho. Kiša je i dalje udarala po prozorima, ali nekako sporije, kao da i ona sluša. Pogledala je ponovno u knjigu. Slike na stranici

više se nisu pomicala, ali zmaj oko početnoga slova još je uvijek izgledao gotovo živ. Njegove su se ljuske presijavale na svjetlu lampe. Ana je uzela mobitel i ponovno pretražila pojmove iz teksta, Perun, Veles, staroslavenska proročanstva. Našla je razne članke o mitologiji, ali nijedan nije spominjao to proročanstvo. To ju je još više zbunilo. „Možda je samo neka stara legenda...” tiho je rekla sama sebi. Zatvorila je knjigu, ali je tada primijetila nešto što prije nije vidjela. Na unutarnjoj strani korica nalazio se još jedan mali zapis na glagoljici, puno sitniji od ostalih. Brzo je opet otvorila tablicu sa slovima i počela prepisivati slovo po slovo. Trebalo joj je nekoliko minuta. Kad je napokon prepisala zadnju riječ, zastala je. U zapisu je pisalo:

Čitatelju iz nekoga dalekog vremena, ako ovo čitaš, znaj da ove riječi nisu zapisane da bi plašile, nego da bi podsjetile. Jer kad ljudi zaborave stare priče, zaborave i sami sebe. Zato zapisah riječi staraca da ih netko jednoga dana ponovno pročita.

Ana je polako spustila mobitel na stol. Odjednom joj je sve imalo više smisla. Možda to proročanstvo nije govorilo o stvarnome kraju svijeta. Možda je govorilo o zaboravu, o tome kako ljudi zaboravljaju svoje priče, svoj jezik i svoju prošlost. Pogledala je ponovno knjigu. Netko ju je prije gotovo tisuću godina zapisao na glagoljici nadajući se da će je netko jednoga dana pronaći. I sada ju je pronašla baš ona. Ana se lagano nasmiješila. Pažljivo je fotografirala nekoliko stranica i zapisala bilješke u svoju bilježnicu. Znala je da će njezin seminarski rad sada biti drukčiji od svih ostalih. Ne samo rad o starim pismima nego priča o riječima koje su preživjele stoljeća. Prije nego što je vratila knjigu na policu, još ju je jednom otvorila na stranici s proročanstvom. Svjetlost lampe obasjala je zmaja oko početnoga slova. Na trenutak joj se učinilo da se njegova glava malo pomaknula. Ana je trepnula. Sve je opet bilo mirno. Zatvorila je knjigu, vratila je na policu i krenula prema stepenicama. Ali nije primijetila da je, nakon što je otišla, knjiga ostala malo otvorena. Na stranici s proročanstvom slova su na trenutak opet slabo zasvijetlila.

Svitak s Krka

Dogodilo se to oko 1060. godine na otoku Krku. Malo mjesto Baška bilo je središte mnogih događaja, a ovo je jedan od njih.

Baška je bila kameno naselje uz more. Uske staze vodile su između kuća prema maloj crkvi, a oko sela širili su se vinogradi, masline i pašnjaci koje je šibao slani vjetar. Ujutro su se ribari vraćali s mora, dok su težaci odlazili u polja. U samome centru mjesta u blizini crkve nalazile su se radionice kovača Petra, kožara Ivana, a u uskoj ulici blizu male crkve nalazila se radionica „Nit s Krka” mlade krojačice Mile. Ona je bila mlada žena snažnih ruku, navikla na dug rad za drvenim stolom. Tamnu kosu vezala je jednostavnom lanenom maramom kako joj ne bi padala preko očiju dok šije. Nosila je dugu haljinu od gruboga lanenog platna, stegnutu kožnim pojasom oko struka. Preko haljine imala je jednostavnu pregaču, na kojoj su se vidjeli tragovi konca i tkanine. Na rukama su joj bili sitni ubodi od igle, znak zanata koji je učila još od djetinjstva. Mila je sjedila za drvenim stolom i pažljivo rezala komad gruboga platna velikim željeznim škarama. Naučila je zanat od svojega oca Martina iz Baške, koji je godinama šivao odjeću za ribare i težake iz sela. Dok je provlačila konac kroz iglu, začula je tihe korake pred vratima. Na pragu je stajao stariji svećenik Nikola, glagoljaš, ogrnut tamnim plaštem. Svećenik je bio stariji čovjek mirna pogleda i prosijede brade. Nosio je dugu tamnu halju od vune koja je padala gotovo do zemlje. Oko vrata visio mu je mali drveni križ na tankome užetu. U rukama je držao knjigu i svitak pergamenta, a na prstima su mu se vidjeli tragovi tinte od dugoga prepisivanja svetih tekstova. „Mila,” rekao je tiho, „treba mi tvoja pomoć.” Na stol je položio svitak i pažljivo ga odmotao.

„Kakva su to slova?” upitala je znatiželjno. Svećenik se blago nasmiješio. „To su stara slova našega naroda.” Mila je pažljivo promatrala znakove. „A što piše na njemu?” „Riječ koju treba sačuvati”, odgovorio je svećenik. „Nisu svi radosni kad se Božja riječ čuje na našem jeziku.” „Oče, ovo slovo... što znači?” Svećenik se nagnuo na stol i blago se nasmiješio. „To je prvo slovo. Zove se AZ.” Mila je tiho ponovila: „AZ.” „Na našem jeziku znači 'ja'”, objasni svećenik. „Njime počinju mnoge riječi, ali i jedna stara poruka.” Mila je znatiželjno podigla pogled. „Kakva poruka?” Starac je polako prešao prstom preko slova na svitku. „Govori da onaj koji poznaje slova može govoriti istinu i prenositi riječ dalje.” Mila je još jednom pogledala znak. „Čudno je... kao mali križ.” Svećenik je tiho kimnuo. „Neka slova nose i znak vjere. Zato ih treba čuvati.” Mila je odmah shvatila što treba učiniti. Uzela je komad kože i počela šivati torbicu. Tankom iglom i voštanim koncem spajala

je rubove sitnim bodovima. Kad je završila, torbica je bila čvrsta i sigurna. U nju je stavila svitak i zategnula kožnu vrpču.

Nekoliko dana kasnije život u Baški tekao je kao i uvijek. U radionici je Mila pokušavala koncem izvesti jedno od neobičnih slova koje je vidjela na svitku. Preko puta nje sjedila je njezina rođakinja Kata. „Otkad vezeš takve znakove?“ upitala je. „Vidjela sam ih na svitku koji je donio svećenik“, odgovorila je Mila. „Rekao je da se prvo slovo zove AZ.“ Kata se nagnula bliže. „Izgleda kao mali križ.“ Tada je Kata ispričala nešto što je čula na sajmu u Splitu. Ljudi su govorili da nadbiskup Lovro smatra da se Božja riječ mora čitati samo na latinskome i da svitke na narodnome jeziku treba ukloniti. Mila je tada još više shvatila koliko je svitak važan.

Kasno poslijepodne kroz zatvorena vrata radionice prošao je slab povjetarac. Iza sjenke stajao je visoki muškarac u tamnome plaštu, s kapuljačom duboko povučenom preko lica. „Dobra večer“, rekao je glasom koji je više šaptao nego govorio. „Tko ste vi?“ upitala je Mila, pokušavajući sakriti strah. Muškarac je lagano podignuo ruku i pokazao mali pečat na koncu koji je držao. „Ne dolazim s lošim namjerama. Trebam razgovarati o... svitku.“ „Ne mogu ga predati“, rekla je Mila odlučno. „Onda ga sakrijte na sigurno mjesto. Ako ga netko pronađe, posljedice mogu biti teške.“ Nakon toga otišao je. Mila i Kata brzo su sakrile svitak u tajni pretinac ispod radnoga stola. Prekrile su stol platnom, koncem i krojačkim alatima tako da je sve izgledalo sasvim obično.

Sljedeći dan selo je živjelo kao i uvijek. Nitko nije znao da se u maloj krojačkoj radionici skriva važna tajna. Te večeri ponovno je došao svećenik Nikola. Došao je po svitak. Mila je otvorila skriveni pretinac i izvadila torbicu. Svećenik je pažljivo razmotao pergament. „Ovo nije običan zapis“, objasnio je. „Tekst je napisao opat Držiha iz crkve svete Lucije u Jurandvoru. U njemu piše kako je hrvatski kralj D. Z. darovao zemlju toj crkvi.“ Mila je pažljivo slušala. „Ovaj svitak samo je prijepis“, nastavio je svećenik. „Klesar će ta ista slova uskoro uklesati u kamen kako bi ostala zauvijek.“ Svećenik je smotao svitak i spremio ga u torbicu. „Dobro si ga čuvala, Mila. Katkad velike stvari prolaze kroz ruke običnih ljudi.“

Kad je otišao, Mila je ostala sama u radionici. Uzela je iglu i konac te na komadu platna izvezla znak koji je zapamtila – AZ. Negdje u Jurandvoru riječi sa svitka uskoro će biti uklesane u kamen i ostati zapisane za buduće naraštaje, a u Milinoj radionici ostalo je jedno malo slovo, ušiveno koncem, kao tiho sjećanje na svitak koji je prošao kroz njezine ruke.

Tajna inicijala

Hemofobija.
Strah od krvi.

Neki ljudi padnu u nesvijest već pri pogledu na jednu kap. Ja sam jedan od njih.

Upravo zato nikada nisam trebao otvoriti onu knjigu.

Prošle godine supruga i ja kupili smo kuću po suludo niskoj cijeni. Izgled i stanje kuće odgovarali su iznosu za koji smo je kupili, stoga je u nju trebalo uložiti dosta truda kako bi postala useljiva. Nismo odmah krenuli s preuređenjem, što se kasnije pokazalo kao dobra odluka. Kuća je odisala nekom čudnom energijom. Miris u njoj bio je ustajao, pomiješan s vlagom i plijesni. Podovi, načinjeni od hrastovine, škripali su pod nogama, a stropovi su bili prekriveni gustim nakupinama paučine. Raspored prostorija bio je sasvim uobičajen, no ono što mi je posebno zapelo za oko bila je biblioteka. Prostorija površine, rekao bih, šest kvadratnih metara bila je ispunjena policama koje su se protezale od poda do stropa. Knjige na njima bile su posložene prema sadržaju, odnosno žanru, te prema širini i visini korica, što je savršeno odgovaralo mojemu opsesivno-kompulzivnom poremećaju. Pregledavajući ih, nisam uočio ništa neobično. No, kao i u svemu ostalom, i ovdje je postojala iznimka. Na jednoj polici primijetio sam dugačku liniju tamnocrvene, gotovo smeđe boje. U prvi tren pomislio sam da je riječ o staroj mrlji ili hrđi. No, kad sam se približio, shvatio sam.

Krv.

Mučnina me odmah obuzela, ali burniju reakciju uspio sam spriječiti činjenicom da je krv već bila sasušena i prekrivena prljavštinom. Slijedeći trag, pronašao sam njegovo izvorište. Bila je to debela i stara knjiga ispunjena tekstovima na glagoljici. Uzeo sam je i počeo listati njezine stranice. Isprva nisam primijetio ništa neobično. A onda *déjà vu*.

Dno jedne stranice bilo je natopljeno krvlju. Nije je bilo dovoljno da bi curila dalje iz knjige, ali bilo je dovoljno da se jasno vidi. Sve je upućivalo na to da takvih stranica mora biti još.

Duboko sam udahnuo, zažmirio i zgrabio knjigu što sam brže mogao pokušavajući ne povratiti od samoga pogleda na krv. Nakon toga odvezao sam se na mjesto gdje trenutno živimo i sa suprugom počeo proučavati tajne krvave knjige. Satima smo listali stranice. Nismo razumjeli apsolutno ništa. Na kraju smo napravili stanku kako bismo rezimirali sve što smo dotad utvrdili.

Knjiga je bila napisana na glagoljici. Imala je velik broj ukrašenih početnih

slova napisanih crvenom bojom. Kasnije smo saznali da se takva velika ukrašena slova nazivaju inicijali. Ukupno četiri stranice bile su natopljene krvlju. Odlučili smo pokušati pročitati tekst. Pronašli smo latinične parove glagoljičnih znakova i pomno čitali znak po znak. Dešifriranje je trajalo dugo u noć.

U ranim jutarnjim satima napokon smo završili.

Razočaranje na našim licima bilo je neizrecivo kad smo shvatili da je tekst potpuno beznačajan i ne pomaže nam u rješavanju tajne. Oboje smo uzdahnuli. Toliko truda ni za što. S tugom u očima otišli smo spavati.

Neuspjeh nas je jako pogodio. Knjigu više nismo htjeli ni gledati, pa smo je odlučili zapaliti. Izišli smo van. Donio sam benzin kako bi knjiga brže planula, a supruga upaljač. „Jesi li siguran da želiš to učiniti?“ upitala me. Nisam odmah odgovorio. Dio mene još je želio odgonetnuti tajnu. „Pričekaj još malo“, rekao sam nakon nekoliko minuta. Htio sam posljednji put provjeriti one četiri krvave stranice, u nadi da ćemo uočiti nešto što nam je promaknulo. Ovoga puta pozornost sam usmjerio na početna slova – inicijale. Prvi smo put gledali samo tekst. Sad smo gledali slova.

„Možeš li pronaći koji su ovo znakovi?“ rekao sam supruzi. Usporedila je glagoljična slova s tablicom kojom smo se koristili pri dešifriranju. Na papir je zapisala latinična slova. Poredali smo ih redom kako su se pojavljivali u knjizi.

Š. U. M. A.

Šuma.

Pogledali smo se.

Slučajnost?

Ne vjerujem u slučajnosti.

U istom trenutku oboje smo se sjetili istoga imena.

Glagoljaš.

Serijski ubojica koji je prije nekoliko godina šokirao cijelu zemlju. Na svojim je žrtvama urezivao glagoljična slova. Kad je policija pronašla njegovu jazbinu, ubojstva su prestala. Službeno, nikada nije pronađen. Trnci su mi prošli niz kralježnicu. Pogledao sam suprugu i vidio da ih osjeća i ona. „Spali je“, rekao sam. Pogledala me sa strahom u očima. „Što me gledaš? Spali je“, ponovio sam. Plamen je brzo progutao stare stranice. Za nekoliko minuta od knjige je ostao samo pepeo. Dugo smo stajali u tišini i gledali kako ga vjetar raznosi po dvorištu. „Misliš li da je sada gotovo?“ tiho je upitala supruga. Pogledao sam prema mraku iza naše kuće. Tamo je počinjala šuma. „Ne znam“, rekao sam tiho. Jer ako je knjiga doista pripadala Glagoljašu... onda je on negdje tamo.

U šumi.

Tajna inicijala

Stare knjige imaju posebnu čar. Kad ih otvorimo, ne vidimo samo riječi nego i tragove vremena koje je prošlo. Požutjele stranice, neobična slova i razni ukrasi pričaju priče čak i prije nego što počnemo čitati tekst. Upravo takav dojam ostavlja slika staroga rukopisa s velikim, ukrašenim inicijalom koji odmah privlači pažnju. Na stranici se nalazi tekst napisan starim pismom koje je na prvi pogled teško razumljivo. Slova su gusta i uredna, kao da su ispisana s puno strpljenja i pažnje. No, ono što najviše privlači pogled veliko je početno slovo – inicijal. Ono je ukrašeno raznim oblicima i bojama, a oko njega se uvija zmaj. Njegovo tijelo prati liniju slova kao da ga čuva ili štiti. Zmaj je u mnogim pričama simbol snage, tajne i čuvar skrivenoga blaga. Gledajući ovaj inicijal, čini se kao da zmaj čuva riječi koje dolaze nakon njega. Možda se njime htjela prikazati borba između dobra i zla, ili jednostavno oživjeti početno slovo kako bi čitatelju odmah privuklo pažnju.

Prema jednoj staroj predaji koja se prenosila među srednjovjekovnim pisarima, ovaj inicijal nije nastao samo kao ukras nego i kao mala priča skrivena na početku teksta. U ta davna vremena, kad su se knjige pisale ručno, u jednome je samostanu živio mladi pisar. Dane je provodio u tihoj prostoriji pišući knjige uz svijeću i pero umočeno u tintu. Jedne večeri započinjao je novo poglavlje. Dugo je gledao u prazno mjesto na početku stranice gdje je trebalo stajati veliko početno slovo. Nije želio da bude obično. Htio je da čitatelja odmah pridobije i da već na prvi pogled pokaže koliko je knjiga zapravo posebna. Dok je razmišljao, sjetio se priča koje je slušao kao dijete, priča o zmajevima koji čuvaju skrivena blaga i štite tajne. Tada je dobio ideju. Ako zmajevi u pričama čuvaju blago, pomislio je, zašto jedan zmaj ne bi čuvao i riječi u knjizi? Riječi su također blago jer u sebi nose znanje, priče i mudrost ljudi koji su živjeli prije nas. Zato je odlučio oko početnoga slova nacrtati zmaja koji se olako penje uz njega.

Njegovo tijelo uvijalo se oko slova, a rep i krila pretvarali su se u ukrase koji su ispunjavali prazan prostor stranice. Dok je pažljivo ispunjavao svaku liniju, činilo mu se da slovo oživljava. Zmaj više nije bio samo ukras već i tihi čuvar priče koja počinje nakon inicijala. Kad je dovršio crtež, stranica je izgledala bogatije, tajanstvenije i zanimljivije nego prije. Ostali su pisari krenuli oponašati takve ukrase. U srednjemu vijeku ljudi su vjerovali da slike i simboli mogu imati dublje značenje, pa su se takvi motivi često pojavljivali u knjigama. S vremenom su svi inicijali postali puno više od običnoga ukrasa. Svaki pisar pokušao je u njih unijeti svoje misli i vještine. Neki su u slova dodavali isprepletene biljke, drugi su crtali ptice, životinje ili mala fantastična

bića. Inicijal je tako postajao mali svijet za sebe, skriven na samome početku stranice. Čitatelj bi ga najprije primijetio, a tek onda počeo čitati tekst. Upravo su zato inicijali bili važni – oni su služili kao vrata u priču koja slijedi. Zmaj koji se penje uz slovo može se shvatiti kao simbol hrabrosti i čuvanja znanja, ali i kao podsjetnik da knjige nisu samo skup riječi nego i prostor mašte. Zmaj zato nije samo ukras nego i poruka čitatelju da se možda u tim redovima skriva neka važna priča, legenda ili mudrost koju je netko davno zapisao. Upravo ta pomisao budi znatiželju i potiče maštu. Svaki potez morao je biti pažljiv jer nije bilo gumice koja bi mogla ispraviti pogrešku. Svaka linija zmajeva tijela pažljivo je nacrtana, a svaka boja dodana s velikom preciznošću.

Pisanje je zahtijevalo strpljenje, mirnu ruku i veliku koncentraciju. Dok je ispisivao slova, možda nije ni slutio da će njegov rad jednoga dana gledati ljudi iz nekoga sasvim drugog vremena. U prošlosti su knjige bile rijetke i izuzetno vrijedne. Nisu se mogle jednostavno ispisati u velikome broju kao danas. Svaka se pisala ručno i često je bila pravo umjetničko djelo. Inicijali su bili posebno važni jer su označavali početak poglavlja ili važnoga dijela teksta. Tako su knjige postajale spoj znanja i umjetnosti. Promatrajući ovu sliku, lako je osjetiti povezanost s prošlošću. Iako možda ne možemo pročitati svaku riječ, jasno vidimo trud i vještinu osobe koja je stvorila ovu stranicu. U svakome slovu osjeća se pažnja, a u svakome ukrasu mašta umjetnika. Zmaj koji se penje uz slovo kao da oživljava cijelu stranicu i daje joj posebnu tajanstvenu atmosferu.

U današnje vrijeme navikli smo na brze poruke i tekstove koje pišemo na tipkovnici. Rijetko razmišljamo o tome koliko je nekada bilo potrebno vremena da bi nastala jedna knjiga. Baš zato stare rukopisne knjige imaju posebnu vrijednost. One nas podsjećaju na to da znanje i priče nekada nisu nastajali brzo, nego polako s trudom. Možda nikada neću saznati tko je napisao ovu stranicu ni kakvu priču krije tekst koji započinje tim inicijalom. Ipak, dok promatram zmaja koji se penje uz slovo imam osjećaj kao da me poziva da zamislim svijet iz kojega dolazi. Upravo u tome leži ljepota starih knjiga – one ne govore samo o prošlosti nego bude maštu i podsjećaju nas na to koliko su riječi moćne. Jedno slovo može biti početak cijele priče.

Nakladnik: STAROSLAVENSKI INSTITUT
Demetrova 11, Zagreb

